

БАЛАНЫН УКУКТАРЫ ЖӨНҮНДӨ КОНВЕНЦИЯ

ПРЕАМБУЛА

Ушул Конвенцияга катышкан мамлекеттер,

Бириккен Улуттар Уюмунун Уставында жарыяланган принциптерге ылайык, комдун бардык мүчөлөрүнө таандык кадыр-баркты, бир теңдүү жана ажырагыс укуктарды таануу жер жүзүндө эркиндикти, акыйкатты жана тынчтыкты камсыз кылуунун негизи деп эсептеп;

Бириккен Улуттардын элдери Уставда адамдын негизги укуктарына, адам инсанынын кадыр-баркына жана дөөлөтүнө өз ишенчиликтерин ырастаган кеңири эркиндиктин тушундз социалдык прогресске жана жашоо шарттарын жакшыртууга көмөк көрсөтүүгө чечкиндүү экендиктерин көңүлгө алып;

Бириккен Улуттар Уюму Адам укуктарынын жалпы декларациясында жана Адам укуктары жөнүндө эл аралык пактыларда, ар бир адам аларда көрсөтүлгөн бардык укуктарга жана эркиндиктерге расасы, өңүнүн түсү, жынысы, тили, дини, саясий же башка ынанымдары, улуттук же социалдык теги, мүлктүк абалы, туулушу же башка жагдайлары сыяктуу белгилер боюнча эч кандай айырмасыз ээ болууга тийиш экендигин жарыялагандыгын жана макул тапкандыгын таанып;

Бириккен Улуттар Уюму Адам укуктарынын жалпы декларациясында балдар өзгөчө камкордукка жана жардамга укук-

КОНВЕНЦИЯ О ПРАВАХ РЕБЁНКА

ПРЕАМБУЛА

Государства — участники настоящей Конвенции,

считая, что в соответствии с принципами, провозглашенными в Уставе Организации Объединенных Наций, признание присущего достоинства, равных и неотъемлемых прав всех членов общества является основой обеспечения свободы, справедливости и мира на Земле;

принимая во внимание, что народы Объединенных Наций подтвердили в Уставе свою веру в основные права человека, в достоинство и ценность человеческой личности и преисполнены решимости содействовать социальному прогрессу и улучшению условий жизни при большей свободе;

признавая, что Организация Объединенных Наций во Всеобщей декларации прав человека и в Международных пактах о правах человека провозгласила и согласилась с тем, что каждый человек должен обладать всеми указанными в них правами и свободами без какого бы то ни было различия по таким признакам, как раса, цвет кожи, пол, язык, религия, политические или иные убеждения, национальное или социальное происхождение, имущественное положение, рождение или иные обстоятельства;

напоминая, что Организация Объединенных Наций во Всеобщей декларации прав человека провозгласила, что дети имеют

туу экендигин жарыялагандыгын эскертип;

Коомдун негизги уюгу жана анын бардык мүчөлөрүнүн жана айрыкча балдардын өсүшү жана жыргалчылыгы үчүн табигый чөйрөсү катары үй-бүлө коомдун чектеринде ал өз милдеттерин толук көтөрө алыш үчүн зарыл болгон коргоого жана көмөк көрсөтүүгө эгедер болууга тийиш экендигине ынанып;

Баланын инсан катары толук жана телегейи тегиз өнүгүшү үчүн ал үй-бүлөнүн камкордугунда, бактынын, сүйүүнүн жана түшүнүүнүн кучагында өсүшү зарыл экендигин таанып;

Бала коомдук турмушта өз алдынча жашоого толук даяр болушу керек жана Бириккен Улуттар Уюмунун Уставында жарыяланган идеалдардын рухунда, айрыкча тынчтыктын, кадыр-барктын, сабырдуулуктун, эркиндиктин, теңдиктин жана тилектештиктин рухунда тарбияланууга тийиш деп эсептеп;

Баланы мындай өзгөчө коргоонун зарылдыгы 1924-жылдагы Баланын укуктарынын Женева Декларациясында жана 1959-жылы 20-ноябрда Башкы Ассамблея кабыл алган Баланын укуктарынын декларациясында каралгандыгын жана Адам укуктарынын жалпы декларациясында, Граждандык жана саясий укуктар жөнүндө Эл аралык пактыда (атап айтканда 23 жана 24-статьяларда), Экономикалык, социалдык жана маданий укуктар жөнүндө Эл аралык пактыда (атап айтканда 10-статьяда), ошондой эле балдардын жыргалчылыгынын маселелери боюнча иш жүргүзгөн адистештирилген мекемелердин жана эл аралык уюмдардын уставдарында жана тиешелүү документтеринде таанылгандыгын эске алып;

Баланын укуктарынын декларациясында көрсөтүлгөндөй “өзүнүн мүчө боюнун жана акылынын жетиле электигине байла-

право на особую заботу и помощь;

убежденные в том, что семье как основной ячейке общества и естественной среде для роста и благополучия всех ее членов и особенно детей должны быть предоставлены необходимые защита и содействие, с тем чтобы она могла полностью возложить на себя обязанности в рамках общества;

признавая, что ребенку для полного и гармоничного развития его личности необходимо расти в семейном окружении, в атмосфере счастья, любви и понимания;

считая, что ребенок должен быть полностью подготовлен к самостоятельной жизни в обществе и воспитан в духе идеалов, провозглашенных в Уставе Организации Объединенных Наций, и особенно в духе мира, достоинства, терпимости, свободы, равенства и солидарности;

принимая во внимание, что необходимость в такой особой защите ребенка была предусмотрена в Женевской декларации прав ребенка 1924 года и Декларации прав ребенка, принятой Генеральной Ассамблеей 20 ноября 1959 года, и признана во Всеобщей декларации прав человека, в Международном пакте о гражданских и политических правах (в частности, в статьях 23 и 24), в Международном пакте об экономических, социальных и культурных правах (в частности, в статье 10), а также в уставах и соответствующих документах специализированных учреждений и международных организаций, занимающихся вопросами благополучия детей;

принимая во внимание, что, как указано в Декларации прав ребенка, “ребенок, ввиду его физической и умственной незрелости,

ныштуу бала атайын коргоого жана кам көрүүгө, анын ичинде туулганга чейин да, туулгандан кийин да тиешелүү укуктук коргоого муктаж” экендигин эске алып;

Балдарды коргоого жана алардын жыр-галчыгылына, айрыкча балдарды улуттук жана эл аралык деңгээлде тарбиялоого берүүгө жана аларды асырап алууга тиешеси бар Социалдык жана укуктук принциптер жөнүндө декларациянын, жашы жете элек балдарга карата сот акыйкатын аткарууга тиешеси бар Бириккен Улуттар Уюмунун минималдуу стандарттык эрежелеринин (“Пекин эрежелери”), өзгөчө жагдайларда жана куралдуу чырчатактардын мезгилинде аялдарды жана балдарды коргоо жөнүндө декларациянын жоболоруна таянып;

Дүйнөнүн бардык өлкөлөрүндө өтө оор шарттарда жашаган балдар бар экендигин жана мындай балдар өзгөчө көңүл бурууга муктаж экендигин таанып;

Баланы коргоо жана аны ар тараптан өнүктүрүү үчүн ар бир элдин каада-салтынын жана маданий дөөлөттөрүнүн маанилүү экендигин тиешелүү түрдө эске алып;

Ар бир өлкөдөгү, асыресе, өнүгүп жаткан өлкөлөрдөгү балдардын жашоо шартын жакшыртуу үчүн эл аралык кызматташтыктын маанилүүлүгүн таанып;

Төмөндөгүлөр жөнүндө макулдашышты:

нуждается в специальной охране и заботе, включая надлежащую правовую защиту, как до, так и после рождения”;

ссылаясь на положения Декларации о социальных и правовых принципах, касающихся защиты и благополучия детей, особенно при передаче детей на воспитание и их усыновлении на национальном и международном уровнях, Минимальных стандартных правил Организации Объединенных Наций, касающихся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних (“Пекинские правила”) и Декларации о защите женщин и детей в чрезвычайных обстоятельствах и в период вооруженных конфликтов;

признавая, что во всех странах мира есть дети, живущие в исключительно трудных условиях, и что такие дети нуждаются в особом внимании;

учитывая должным образом важность традиций и культурных ценностей каждого народа для защиты и гармоничного развития ребенка;

признавая важность международного сотрудничества для улучшения условий жизни детей в каждой стране, в частности в развивающихся странах;

согласились о нижеследующем:

I БӨЛҮК

Статья 1

Эгерде, ар бир 18 жаш куракка толо элек адам баласы, өзүнө карата колдонулуучу мыйзам боюнча эрезеге эрте жетпесе, ал ушул Конвенцияда бала катары таанылат.

Статья 2

1. Катмышкан мамлекеттер өздөрүнүн юрисдикциясынын чектеринде болгон ар бир баланын ушул Конвенцияда каралган бардык укуктарын эч кандай басмырлоосуз, расасына, өңүнүн түсүнө, жынысына, тилине, динине, саясий же башка ынанымдарына, улуттук, этностук же социалдык тегине, мүлктүк абалына, баланын, ден соолугунун абалына жана туулушуна анын ата-энесине же мыйзамдуу көзөмөлчүлөрүнө же кандайдыр-бир башка жагдайларга карабастан урматташат жана камсыз кылышат.

2. Катмышкан мамлекеттер баланын, анын ата-энесинин, мыйзамдуу көзөмөлчүлөрүнүн же үй-бүлөнүн башка мүчөлөрүнүн статусунун, ишинин, көз караштарынын же ынанымдарынын негизинде баланы басмырлоонун же жазалоонун бардык түрлөрүнөн коргоону камсыздоо үчүн бардык зарыл чараларды көрүшөт.

Статья 3

1. Балдарга карата бардык аракеттерде, алар социалдык жактан камсыз кылуу маселелери жагында иш жүргүзгөн мамлекеттик же жекече мекемелер, соттор, административдик же мыйзам чыгаруу органдары тарабынан колдонулгандыгы

ЧАСТЬ I

Статья 1

Для целей настоящей Конвенции ребенком является каждое человеческое существо до достижения 18-летнего возраста, если по закону, применимому к данному ребенку, он не достигает совершеннолетия ранее.

Статья 2

1. Государства-участники уважают и обеспечивают все права, предусмотренные настоящей Конвенцией, за каждым ребенком, находящимся в пределах их юрисдикции, без какой-либо дискриминации, независимо от расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального, этнического или социального происхождения, имущественного положения, состояния здоровья и рождения ребенка, его родителей или законных опекунов или каких-либо иных обстоятельств.

2. Государства-участники принимают все необходимые меры для обеспечения защиты ребенка от всех форм дискриминации или наказания на основе статуса, деятельности, выражаемых взглядов или убеждений ребенка, родителей ребенка, законных опекунов или иных членов семьи.

Статья 3

1. Во всех действиях в отношении детей, независимо от того, предпринимаются они государственными или частными учреждениями, занимающимися вопросами социального обеспечения, судами, административными или законодательными ор-

на карабастан биринчи кезекте баланын таламдарын эң мыкты камсыздоого көңүл бурулат.

2. Катышкан мамлекеттер баланын жыргалчылыгы үчүн зарыл болгон коргоону жана камкордукту камсыз кылууга милдеттенишет, мында бала үчүн мыйзам боюнча жоопкерчиликте болгон анын ата-энесинин, көзөмөлчүлөрүнүн же башка адамдардын укуктары жана милдеттери эске алынат жана ушул максатта тиешелүү бардык мыйзамдык жана административдик чараларды көрүшөт.

3. Катышкан мамлекеттер балдар жөнүндө кам көрүүгө же аларды коргоого жооптуу болгон мекемелер, кызматтар жана органдар компетенттүү органдар тарабынан белгиленген нормаларага жооп беришин, атап айтканда коопсуздук жана саламаттык жагында, аларда иштегендердин саны жана алардын жарактуулугу жагында жооп беришин, ошондой эле компетенттүү көзөмөлдү камсыз кылышат.

Статья 4

Катышкан мамлекеттер ушул Конвенцияда таанылган укуктарды жүзөгө ашыруу үчүн бардык зарыл болгон мыйзамдык, административдик жана башка чараларды көрүшөт. Экономикалык, социалдык жана маданий укуктар жагында катышкан мамлекеттер мындай чараларды өздөрүндө болгон ресурстардын максималдуу чектеринде, зарыл учурда эл аралык кызматташтыктын чектеринде көрүшөт.

Статья 5

Катышкан мамлекеттер ата-энелердин жана тиешелүү учурларда жергиликтүү каада-салтта каралгандай кеңири үйбүлөнүн же жамагат мүчөлөрүнүн, көзөмөлчүлөрдүн же мыйзам боюнча бала үчүн жоопкерчиликте болгон, алар тарабынан ушул Конвенцияда таанылган укуктарды жүзөгө ашырууда балага тиешелүү таалим-тарбия берүүгө жана аны баланын

ганамы, первоочередное внимание уделяется наилучшему обеспечению интересов ребенка.

2. Государства-участники обязуются обеспечить ребенку такую защиту и заботу, которые необходимы для его благополучия, принимая во внимание права и обязанности его родителей, опекунов или других лиц, несущих за него ответственность по закону, и с этой целью принимают все соответствующие законодательные и административные меры.

3. Государства-участники обеспечивают, чтобы учреждения, службы и органы, ответственные за заботу о детях или их защиту, отвечали нормам, установленным компетентными органами, в частности, в области безопасности и здравоохранения и с точки зрения численности и пригодности их персонала, а также компетентного надзора.

Статья 4

Государства-участники принимают все необходимые законодательные, административные и другие меры для осуществления прав, признанных в настоящей Конвенции. В отношении экономических, социальных и культурных прав государства-участники принимают такие меры в максимальных рамках имеющихся у них ресурсов и, в случае необходимости, в рамках международного сотрудничества.

Статья 5

Государства-участники уважают ответственность, права и обязанности родителей и в соответствующих случаях членов расширенной семьи или общины, как это предусмотрено местным обычаем, опекунов или других лиц, несущих по закону ответственность за ребенка, должным образом управлять и руководить ребенком в осуществлении им признанных настоящей

өсүп жаткан жөндөмдүүлүгүнө ылайык жасоого мыйзам боюнча жооптуу болгон башка адамдардын жоопкерчилигин, укуктарын жана милдеттерин урматтайт.

Статья 6

1. Катышкан мамлекеттер ар бир бала жашоо үчүн ажырагыс укукка эгедер экендигин тааныйт.

2. Катышкан мамлекеттер баланын жан сакташын жана мыкты өнүгүшүн мүмкүн болгон даражада камсыз кылат.

Статья 7

1. Бала туулгандан кийин дароо катталат жана туулган учурдан тартып ысым алууга жана граждандыкка ээ болууга, ошондой эле мүмкүн болушунча өз ата-энесин билүүгө укуктуу жана алардын кам көрүшүнө укуктуу болот.

2. Катышкан мамлекеттер бул укуктардын улуттук мыйзамдарга ылайык жүзөгө ашырылышын жана алардын милдеттенмелеринин бул жагындагы тиешелүү эл аралык документтерге, атап айтканда баланын граждандыгы жок болгон учурга ылайык аткарылышын камсыз кылышат.

Статья 8

1. Катышкан мамлекеттер мыйзамсыз кийлигишүүгө жол бербестен, баланын жекече өзгөчөлүктөрүн, анын ичинде граждандыгын, ысымын жана үй-бүлөлүк байланыштарын сактоого болгон мыйзамда каралган укугун урматтоого милдеттенет.

2. Эгерде бала өзүнүн жекече өзгөчөлүктөрүнүн бир бөлүгүнөн же бардык элементтеринен мыйзамсыз түрдө ажыратылса, катышкан мамлекеттер ага зарыл жардам көрсөтүүнү жана анын жекече өзгөчөлүгүн тезинен калыбына келтирүү үчүн зарыл жардам көрсөтүүнү жана коргоону камсыз кылат.

Конвенцией прав и делать это в соответствии с развивающимися способностями ребенка.

Статья 6

1. Государства-участники признают, что каждый ребенок имеет неотъемлемое право на жизнь.

2. Государства-участники обеспечивают в максимально возможной степени выживание и здоровое развитие ребенка.

Статья 7

1. Ребенок регистрируется сразу же после рождения и с момента рождения имеет право на имя и на приобретение гражданства, а также, насколько это возможно, право знать своих родителей и право на их заботу.

2. Государства-участники обеспечивают осуществление этих прав в соответствии с их национальным законодательством и выполнение их обязательств согласно соответствующим международным документам в этой области, в частности, в случае, если бы иначе ребенок не имел гражданства.

Статья 8

1. Государства-участники обязуются уважать право ребенка на сохранение своей индивидуальности, включая гражданство, имя и семейные связи, как предусматривается законом, не допуская противозаконного вмешательства.

2. Если ребенок незаконно лишается части или всех элементов своей индивидуальности, государства-участники обеспечивают ему необходимую помощь и защиту для скорейшего восстановления его индивидуальности.

Статья 9

1. Катышкан мамлекеттер соттун чечими боюнча компетенттүү органдар колдонуудагы мыйзамдарга жана жол-жоболорго ылайык баланын жогорку таламдарында аны ата-энесинен ажыратуу зарыл деп аныктагандан башка учурларда, өзүнүн ата-энеси каалабаса, алардан баланын ажыратылбашын камсыз кылат. Мындай аныктама тигил же бул айкын учурда зарыл болуп калышы мүмкүн, мисалы ата-энеси балага катаал мамиле жасаса же ал жөнүндө кам көрбөсө же ата-энеси бөлөк жашаса жана баланын жашаган жери тууралуу чечим кабыл алуу зарыл болсо, ушундай аныктама чыгарылат.

2. Ушул статьянын 1-пунктуна ылайык ар кандай териштирүүнүн жүрүшүндө ишке тиешеси бар бардык тараптарга териштирүүгө катышууга жана өзүнүн көз карашын билдирүүгө мүмкүнчүлүк берилет.

3. Катышкан мамлекеттер мунун өзү баланын жогорку таламдарына карамакаршы келгенден башка учурларда, ата-энесинин биринен же экөөнөн тең ажыратылган баланын ата-энесинин экөө менен тең такай негизде жеке мамиледе жана тикелей байланышта болуу укугун урматтайт.

4. Мындай ажыратуу катышкан мамлекет тарабынан кабыл алынган кандайдыр бир чечимге байланыштуу болгондо, мисалы баланын ата-энесинин бири же экөө тең камакка алынганда, түрмөгө отургузулганда, айдап жиберилгенде, депортацияланганда же өлгөндө (ал адам мамлекеттин карамагында болгон мезгилде ар кандай себеп боюнча өлүмгө дуушар болгондо) катышкан мындай мамлекет баланын ата-энесине, балага же бул зарыл болсо, эгерде мындай малымат берүү баланын жашоосуна зыян келтирбесе, үй-бүлөнүн башка мүчөсүнө алардын өтүнүчү боюнча үй-бүлөнүн жок болгон мүчөсү (мүчөлөрү) тууралуу зарыл

Статья 9

1. Государства-участники обеспечивают, чтобы ребенок не разлучался со своими родителями вопреки их желанию, за исключением случаев, когда компетентные органы, согласно судебному решению, определяют в соответствии с применимым законом и процедурами, что такое разлучение необходимо в наилучших интересах ребенка. Такое определение может оказаться необходимым в том или ином конкретном случае, например, когда родители жестоко обращаются с ребенком или не заботятся о нем или когда родители проживают отдельно и необходимо принять решение относительно места проживания ребенка.

2. В ходе любого разбирательства в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи всем заинтересованным сторонам предоставляется возможность участвовать в разбирательстве и излагать свои точки зрения.

3. Государства-участники уважают право ребенка, который разлучается с одним или обоими родителями, поддерживать на регулярной основе личные отношения и прямые контакты с обоими родителями, за исключением случая, когда это противоречит наилучшим интересам ребенка.

4. В тех случаях, когда такое разлучение вытекает из какого-либо решения, принятого государством-участником, например при аресте, тюремном заключении, высылке, депортации или смерти (включая смерть, наступившую по любой причине во время нахождения данного лица в ведении государства) одного или обоих родителей ребенка, такое государство-участник предоставляет родителям, ребенку или, если это необходимо, другому члену семьи по их просьбе необходимую информацию в отношении местонахождения отсутствующего члена/членов семьи, если предоставление этой информации не наносит ущерб благосостоянию ребенка. Государства-

маалымат берет. Катмышкан мамлекеттер мындай өтүнүчтү канааттандыруу мындан кийин өзүнөн-өзү тиешелүү адамга (адамдарга) терс натыйжаларды пайда кылбашын камсыз кылат.

Статья 10

1. Катмышкан мамлекеттердин 9-статьянын 1-пункту боюнча милдеттенмелерине ылайык баланын же аны ата-энесинин үй-бүлөнү бириктирүү максатында катмышкан мамлекетке келүү же андан кетүү максатында берген арызы катмышкан мамлекеттер тарабынан оңунан гумандуу жана тез аранын ичинде каралууга тийиш. Катмышкан мамлекеттер мындай өтүнүчтү канааттандыруу мындан кийин арыз берүүчүлөр жана алардын үй-бүлө мүчөлөрү үчүн жагымсыз натыйжаларды пайда кылбашын камсыз кылышат.

2. Ата-энеси ар кандай мамлекетте жашаган бала өзгөчө жагдайлар болгондон башка учурларда, ата-энесинин экөө менен тең туруктуу негизде жеке мамилелерде жана тикелей байланыштарда болууга укуктуу. Ушул максатта жана катмышкан мамлекеттердин 9-статьянын 2-пункту боюнча милдеттенмелерине ылайык катмышкан мамлекеттер баланын жана анын ата-энесинин ар кандай өлкөдөн, анын ичинде өзүнүн өлкөсүнөн кетүүгө жана өз өлкөсүнө кайтып келүүгө болгон укугун урматташат. Ар кандай өлкөдөн кетүү укугуна карата мамлекеттик коопсуздукту, коомдук тартипти (ordre public) калктын ден соолугун же адеп-ахлактуулугун же башка адамдардын укуктарын жана эркиндиктерин коргоо үчүн мыйзамда белгиленген жана зарыл болгон жана ушул Конвенция тарабынан таанылган башка укуктарга ылайык келген чектөөлөр гана колдонулат.

Статья 11

1. Катмышкан мамлекеттер балдардын мыйзамсыз түрдө чет өлкөгө жер которушуна жана кайтпай калышына каршы күрөшүү үчүн чараларды көрөт.

участники в дальнейшем обеспечивают, чтобы представление такой просьбы само по себе не приводило к неблагоприятным последствиям для соответствующего лица/лиц.

Статья 10

1. В соответствии с обязательством государств-участников по пункту 1 статьи 9 заявления ребенка или его родителей на въезд в государство-участник или выезд из него с целью воссоединения семьи должны рассматриваться государствами-участниками позитивным, гуманным и оперативным образом. Государства-участники далее обеспечивают, чтобы представление такой просьбы не приводило к неблагоприятным последствиям для заявителей и членов их семьи.

2. Ребенок, родители которого проживают в различных государствах, имеет право поддерживать на регулярной основе, за исключением особых обстоятельств, личные отношения и прямые контакты с обоими родителями. С этой целью и в соответствии с обязательством государств-участников по пункту 2 статьи 9 государства-участники уважают право ребенка и его родителей покидать любую страну, включая свою собственную, и возвращаться в свою страну. В отношении права покидать любую страну действуют только такие ограничения, какие установлены законом и необходимы для охраны государственной безопасности, общественного порядка (ordre public), здоровья или нравственности населения или прав и свобод других лиц, и совместимы с признанными в настоящей Конвенции другими правами.

Статья 11

1. Государства-участники принимают меры для борьбы с незаконным перемещением и невозвращением детей из-за границы.

2. Бул максатта катышкан мамлекеттер кош тараптуу же көп тараптуу макулдашууларды түзүүгө же колдонуудагы макулдашууларга кошулууга көмөк көрсөтүшөт.

Статья 12

1. Катышкан мамлекеттер өзүнүн жеке көз караштарын билдирүүгө жөндөмдүү болгон баланын өзүнө тиешелүү болгон бардык маселелер боюнча бул көз караштарды эркин билдирүү укугун камсыз кылат, мындан тышкары баланын көз караштарына анын курагына жана жетилгендигине ылайык тиешелүү көңүл бурулат.

2. Бул максатта балага, атап айтканда тиешелүү ар кандай соттук же административдик териштирүүнүн жүрүшүндө аны угууга мүмкүнчүлүк берилет, же болбосо түздөн-түз, же болбосо өкүлү аркылуу же тиешелүү орган аркылуу улуттук мыйзамдардын процессуалдык нормаларында каралган тартипте кайрылууга мүмкүнчүлүк берилет.

Статья 13

1. Бала өз пикирин эркин билдирүүгө укуктуу; анын бул укугуна ар кандай түрдөгү маалыматтарды жана идеяларды чек арага карабастан ооз эки, кат жүзүндө же басылган түрдө, искусство чыгармалары түрүндө же баланын тандап алышы боюнча башка каражаттардын жардамы менен эркин издеп табуу, алуу жана берүү кирет.

2. Бул укукту жүзөгө ашырууга айрым чектөөлөр коюлушу мүмкүн, бирок алар:

а) башка адамдардын укуктарын жана беделин урматтоо үчүн; же

б) мамлекеттин коопсуздугун же коомдук тартипти (ordre public), калктын ден соолугун же адеп-ахлактуулугун коргоо

2. С этой целью государства-участники содействуют заключению двусторонних или многосторонних соглашений или присоединению к действующим соглашениям.

Статья 12

1. Государства-участники обеспечивают ребенку, способному сформулировать свои собственные взгляды, право свободно выражать эти взгляды по всем вопросам, затрагивающим ребенка, причем взглядам ребенка уделяется должное внимание в соответствии с возрастом и зрелостью ребенка.

2. С этой целью ребенку, в частности, предоставляется возможность быть заслушанным в ходе любого судебного или административного разбирательства, затрагивающего ребенка, либо непосредственно, либо через представителя или соответствующий орган, в порядке, предусмотренном процессуальными нормами национального законодательства.

Статья 13

1. Ребенок имеет право свободно выражать свое мнение; это право включает свободу искать, получать и передавать информацию и идеи любого рода, независимо от границ, в устной, письменной или печатной форме, в форме произведений искусства или с помощью других средств по выбору ребенка.

2. Осуществление этого права может подвергаться некоторым ограничениям, однако этими ограничениями могут быть только те ограничения, которые предусмотрены законом и которые необходимы:

а) для уважения прав и репутации других лиц;

б) для охраны государственной безопасности или общественного порядка (ordre public), или здоровья, или нравственности

үчүн мыйзамда каралган жана зарыл чектөөлөр гана болушу мүмкүн.

Статья 14

1. Катышкан мамлекеттер баланын ой-пикиринин, ар-намысынын жана дининин эркин болуу укугун урматташат.

2. Катышкан мамлекеттер ата-энелердин жана тиешелүү учурларда мыйзамдуу көзөмөлчүлөрдүн баланын укуктарын жүзөгө ашырууда баланын өнүгүп жаткан жөндөмдүүлүктөрүнө ылайык ыкмалар менен жетекчилик кылууга болгон укуктарын жана милдеттерин урматташат.

3. Баланын дин тутуу жана динге ишенүү эркиндигине мыйзамдарда белгиленген жана мамлекеттик коопсуздукту, коомдук тартипти, калктын адеп-ахлактуулугун жана ден соолугун коргоо же башка адамдардын негизги укуктарын жана эркиндиктерин коргоо үчүн зарыл болгон чектөөлөр гана колдонулушу мүмкүн.

Статья 15

1. Катышкан мамлекеттер баланын эркин ассоциаланууга жана жөнөкөй топторго эркин катышууга болгон укугун таанышат.

2. Бул укукту жүзөгө ашырууга карата мыйзамга ылайык жана демократиялык коомдо мамлекеттик коопсуздуктун же коомдук коопсуздуктун, коомдук тартиптин (ordre public), таламдары, калктын ден-соолугун же адеп-ахлактуулугун коргоо же башка адамдардын укуктарын, жана эркиндиктерин коргоо үчүн зарыл болгон чектөөлөрдөн башка эч кандай чектөөлөр колдонулушу мүмкүн эмес.

Статья 16

1. Бир да бала өзүнүн жеке турмушун, үй-бүлөлүк турмушун жүзөгө ашырууга, турак жайынын кол тийгистигине же кат-кабарлардын жашырындуулугуна болгон укугун зомбулук менен бузуунун же мыйзамсыз кийлигишүүнүн же анын

населения.

Статья 14

1. Государства-участники уважают право ребенка на свободу мысли, совести и религии.

2. Государства-участники уважают права и обязанности родителей и, в соответствующих случаях, законных опекунов руководить ребенком в осуществлении его права методом, согласующимся с развивающимися способностями ребенка.

3. Свобода исповедовать свою религию или веру может подвергаться только таким ограничениям, которые установлены законом и необходимы для охраны государственной безопасности, общественного порядка, нравственности и здоровья населения или защиты основных прав и свобод других лиц.

Статья 15

1. Государства-участники признают право ребенка на свободу ассоциации и свободу мирных собраний.

2. В отношении осуществления данного права не могут применяться какие-либо ограничения, кроме тех, которые применяются в соответствии с законом и которые необходимы в демократическом обществе в интересах государственной безопасности или общественной безопасности, общественного порядка (ordre public), охраны здоровья или нравственности населения или защиты прав и свобод других лиц.

Статья 16

1. Ни один ребенок не может быть объектом произвольного или незаконного вмешательства в осуществление его права на личную жизнь, семейную жизнь, неприкосновенность жилища или тайну корреспонденции или незаконного посягательства на

ар-намысына жана беделине мыйзамсыз шек келтирүүнүн объектиси болушу мүмкүн эмес.

2. Бала мындай кийлигишүүдөн же шек келтирүүдөн мыйзам тарабынан корголууга укуктуу.

Статья 17

Катышкан мамлекеттер массалык маалымат каражаттарынын маанилүү ролун таанышат жана бала ар кандай улуттук же эл аралык булактардан, айрыкча баланын социалдык, руханий жана моралдык жыргалчылыгына, ошондой эле анын мүчө боюнун жана психикасынын мыкты өнүгүшүнө көмөк көрсөтүүгө багытталган маалыматтарды жана материалдарды алууга мүмкүнчүлүк алышын камсыз кылышат. Катышкан мамлекеттер бул максаттарда:

а) бала үчүн социалдык жана маданий жагынан пайдалуу болгон жана 29-статьянын мазмунуна туура келген маалыматтарды жана материалдарды жайылткан массалык маалымат каражаттарын колдошот;

б) ар кандай маданий, улуттук жана эл аралык булактардан мындай маалыматтарды жана материалдарды даярдоо, алмашуу жана жайылтуу жагындагы эл аралык кызматташтыкты колдошот;

в) улуттук азчылыктын кандайдыр-бир топторуна же жергиликтүү калкка таандык болгон баланын тилдик керектөөлөрүнө айрыкча көңүл бурган массалык маалымат каражаттарын колдошот;

г) 13 жана 18-статьялардын жоболорун эске алуу менен баланып жыргалчылыгына зыян келтирүүчү маалыматтар менен материалдардан баланы коргоонун тиешелүү принциптерин иштеп чыгууну колдошот.

Статья 18

1. Катышкан мамлекеттер баланын тар-

Каждому ребенку
здоровье, образование, равные возможности и защиту
НА ПУТИ К ГУМАННОМУ МИРУ

его честь и репутацию.

2. Ребенок имеет право на защиту закона от такого вмешательства или посягательства.

Статья 17

Государства-участники признают важную роль средств массовой информации и обеспечивают, чтобы ребенок имел доступ к информации и материалам из различных национальных и международных источников, особенно к такой информации и материалам, которые направлены на содействие социальному, духовному и моральному благополучию, а также здоровому физическому и психическому развитию ребенка. С этой целью государства-участники:

а) поощряют средства массовой информации к распространению информации и материалов, полезных для ребенка в социальном и культурном отношении, и в духе статьи 29;

б) поощряют международное сотрудничество в области подготовки, обмена и распространения такой информации и материалов из различных культурных, национальных и международных источников;

в) поощряют средства массовой информации к уделению особого внимания языковым потребностям ребенка, принадлежащего к какой-либо группе меньшинств или коренному населению;

г) поощряют разработку надлежащих принципов защиты ребенка от информации и материалов, наносящих вред его благополучию, учитывая положения статей 13 и 18.

Статья 18

1. Государства-участники предпринима-

бияланышы жана өнүгүшү үчүн ата-эне-нин экөөнүн тең жалпы жана бирдей жоопкерчилигинин принцибин таанууну камсыз кылууга карата колдо болгон бардык күч-аракеттерди көрүшөт. Ата-энелер же тиешелүү учурларда мыйзамдуу көзөмөлчүлөр баланын тарбияланышы жана өнүгүшү үчүн негизги жоопкерчиликте болушат. Баланын жогорку таламдары алардын негизги камкордугунун предмети болуп эсептелет.

2. Ушул Конвенцияда баяндалган укуктарды гарантиялоо жана аларды жүзөгө ашырууга көмөк көрсөтүү максатында катышкан маллекеттер баланын ата-энесине жана мыйзамдуу көзөмөлчүлөрүнө алардын балдарды тарбиялоо боюнча өз милдеттерин аткарышы үчүн тиешелүү жардам көрсөтүшөт жана балдар мекемелеринин тармагын өнүктүрүүнү камсыз кылышат.

3. Катышкан мамлекеттер ата-энеси иштеген балдар алар үчүн арналган кызматтардан жана балдарды багуучу мекемелерден пайдаланууга укуктуу болушун камсыз кылуу үчүн бардык чараларды көрүшөт.

Статья 19

1. Катышкан мамлекеттер баланы тикелей же психологиялык зомбулуктун, ма-зактоонун же кыянат мамиле жасоонун же эзүүнүн бардык түрлөрүнөн, анын ичинде ата-энеси, мыйзамдуу көзөмөлчүлөрү же бала жөнүндө кам көрүүчү ар кандай башка адам тарабынан сексуалдык кыянаттык кылуудан сактоо максатында бардык зарыл болгон мыйзамдык, административдик, социалдык жана агартуу чараларын көрүшөт.

2. Зарыл учурларда, коргоонун мындай чараларына: балага жана ал тууралуу кам көрүүчү адамдарга зарыл болгон колдоо көрсөтүү, ошондой эле балага катаал мамиле жасоонун жогоруда айтылган учурларын болтурбай коюу жана аныктоо, билдирүү, берүү жана кароо, иликтөө,

ют все возможные усилия к тому, чтобы обеспечить признание принципа общей и одинаковой ответственности обоих родителей за воспитание и развитие ребенка. Родители или, в соответствующих случаях, законные опекуны несут основную ответственность за воспитание и развитие ребенка. Наилучшие интересы ребенка являются предметом их основной заботы.

2. В целях гарантии и содействия осуществлению прав, изложенных в настоящей Конвенции, государства-участники оказывают родителям и законным опекунам надлежащую помощь в выполнении ими своих обязанностей по воспитанию детей и обеспечивают развитие сети детских учреждений.

3. Государства-участники принимают все необходимые меры для обеспечения того, чтобы дети, родители которых работают, имели право пользоваться предназначенными для них службами и учреждениями по уходу за детьми.

Статья 19

1. Государства-участники принимают все необходимые законодательные, административные, социальные и просветительные меры с целью защиты ребенка от всех форм физического или психологического насилия, оскорбления или злоупотребления, отсутствия заботы или небрежного обращения, грубого обращения или эксплуатации, включая сексуальное злоупотребление, со стороны родителей, законных опекунов или любого другого лица, заботящегося о ребенке.

2. Такие меры защиты, в случае необходимости, включают эффективные процедуры для разработки социальных программ с целью предоставления необходимой поддержки ребенку и лицам, которые о нем заботятся, а также для осуществления других форм предупреждения и выявления,

дарылоо, ошондой эле зарыл учурда сот-тук жол-жобону козгоо жана андан кийинки чаралардын башка түрлөрүн жүзөгө ашыруу максатында социалдык программаларды иштеп чыгуу үчүн натыйжалуу жол-жоболор киргизилет.

Статья 20

1. Үзүнүн үй-бүлөсүндө убактылуу же такай болбогон бала же өзүнүн жогорку таламдарына ылайык мындай: үй-бүлөдө кала албаган бала мамлекет тарабынан өзгөчө коргоого жана жардам берүүгө укуктуу болот.

2. Катышкан мамлекеттер өздөрүнүн улуттук мыйзамдарына ылайык мындай баланы багуучуларды алмаштырууну камсыз кылат.

3. Үй-бүлөдөн мындай кетүүгө, атап айтканда тарбиялоого берүүгө ислам укугу боюнча “кафала”, асырап алуу же зарыл учурда балдарды бага турган тиешелүү мекемелерге жайгаштыруу киргизилиши мүмкүн. Баланы багуучуну алмаштыруунун варианттарын кароодо баланы тарбиялоону жолун жолдоп улантуунун зарылдыгы жана анын этностук келип чыгышы, диний жа маданий таандуулугу жана эне тили тиешелүү түрдө эске алынууга тийиш.

Статья 21

Асырап алуу системасынын болушун тааныган жана (же) уруксат берген катышкан мамлекеттер баланын жогорку таламдары биринчи кезекте эске алынышын камсыз кылышат жана алар:

а) колдонуудагы мыйзамга жана жол-жоболорго ылайык жана ишке тиешеси бар так маалыматтардын негизинде баланын ата-энесине, туугандарына жана мыйзамдуу көзөмөлчүлөрүнө карата статусун эске алуу менен асырап алууга жол берүүгө боло тургандыгын, эгерде ушундай талап кылынса, ишке тиешеси бар адамдар мүмкүн болуучу мындай зарыл консультациялардын негизинде асырап

сообщения, передачи на рассмотрение, расследования, лечения и последующих мер в связи со случаями жестокого обращения с ребенком, указанными выше, а также, в случае необходимости, для возбуждения судебной процедуры.

Статья 20

1. Ребенок, который временно или постоянно лишен своего семейного окружения или который в его собственных наилучших интересах не может оставаться в таком окружении, имеет право на особую защиту и помощь, предоставляемые государством.

2. Государства-участники, в соответствии со своими национальными законами, обеспечивают замену ухода за таким ребенком.

3. Такой уход может включать, в частности, передачу на воспитание, “кафала” по исламскому праву, усыновление или, в случае необходимости, помещение в соответствующие учреждения по уходу за детьми. При рассмотрении вариантов замены необходимо должным образом учитывать желательность преемственности воспитания ребенка и его этническое происхождение, религиозную и культурную принадлежность и родной язык.

Статья 21

Государства-участники, которые признают и/или разрешают существование системы усыновления, обеспечивают, чтобы наилучшие интересы ребенка учитывались в первостепенном порядке, и они:

а) обеспечивают, чтобы усыновление ребенка разрешалось только компетентными властями, которые определяют в соответствии с применимыми законом и процедурами и на основе всей относящейся к делу и достоверной информации, что усыновление допустимо ввиду статуса ребенка относительно родителей, родственников и законных опекунов и что, если требуется, заинтересованные лица дали свое осознан-

алууга өзүнүн ар тараптан ойлонулган макулдугун бергендигин аныктай турган компетенттүү бийликтер тарабынан гана баланы асырап алууга уруксат берилишин камсыз кылышат;

б) эгерде баланы аны тарбиялоону же асырап алууну камсыз кылууга мүмкүнчүлүгү бар үй-бүлөгө тарбиялоого берилиши же жайгаштырылышы мүмкүн болбосо жана бала туулган өлкөдө аны кандайдыр-бир ылайыктуу багууну камсыз кылуу мүмкүн болбосо, баланы башка өлкөдө асырап алууну аны багуунун альтернативалуу ыкмасы катары таанышат;

в) бала башка өлкөдө асыралган учурда, ал өлкөнүн ичинде асыралган балага карата колдонулуучу ошондой эле гарантиилар жана нормалар колдонулушун камсыз кылышат;

г) баланы башка өлкөдө асырап алуу учурунда баланы жайгаштыруу бул адамдарга байланыштуу өзүн актабаган финансылык пайдаларды алууга алып келбешин камсыз кылуу максатында бардык чараларды көрүшөт;

д) зарыл учурларда ушул статьянын максаттарына жетүү үчүн кош тараптуу жана көп тараптуу келишимдерди же макулдашууларды түзүү аркылуу көмөк көрсөтүшөт жана ушул негизде баланы башка өлкөдө жайгаштыруу компетенттүү бийликтер же органдар тарабынан жүзөгө ашырылышына аракеттенишет.

Статья 22

1. Катышкан мамлекеттер колдонуудагы эл аралык же ички укуктарга жана жолжоболорго ылайык качкындын статусун алууну каалаган же качкын болуп эсептелген өзүнүн ата-энеси же башка ар кандай адамдын коштоосунда жүргөн, ошондой эле коштоосунда жүрбөгөн балага ушул Конвенцияда жана башка адам укуктары боюнча эл аралык документтерде же аталган мамлекеттер катышуучулары болуп эсептелген гуманитардык

ное согласие на усыновление на основе такой консультации, которая может быть необходимой;

б) признают, что усыновление в другой стране может рассматриваться в качестве альтернативного способа ухода за ребенком, если ребенок не может быть передан на воспитание или помещен в семью, которая могла бы обеспечить его воспитание или усыновление, и если обеспечение какого-либо подходящего ухода в стране происхождения ребенка является невозможным;

в) обеспечивают, чтобы в случае усыновления ребенка в другой стране применялись такие же гарантии и нормы, которые применяются в отношении усыновления внутри страны;

г) принимают все необходимые меры с целью обеспечения того, чтобы в случае усыновления в другой стране устройство ребенка не приводило к получению неоправданных финансовых выгод связанными с этим лицами;

д) содействуют в необходимых случаях достижению целей настоящей статьи путем заключения двусторонних и многосторонних договоренностей или соглашений и стремятся на этой основе обеспечить, чтобы устройство ребенка в другой стране осуществлялось компетентными властями или органами.

Статья 22

1. Государства-участники принимают необходимые меры, с тем чтобы обеспечить ребенку, желающему получить статус беженца или считающемуся беженцем в соответствии с применимым международным или внутренним правом и процедурами, как сопровождаемому, так и не сопровождаемому его родителями или любым другим лицом, надлежащую защиту и гуманитарную помощь в пользовании применимыми правами, изложенными в настоящей

документтерде баяндалган колдонуудагы укуктарын пайдаланууну тиешелүү түрдө коргоону жана гуманитардык жардам көрсөтүүнү камсыз кылуу үчүн зарыл чараларды көрүшөт.

2. Катмышкан мамлекеттер бул максатта, Бириккен Улуттар Уюмунун жана башка компетенттүү өкмөттөр аралык уюмдардын же Бириккен Улуттар Уюму менен кызматташкан өкмөттүк эмес уюмдардын мындай баланы коргоо жана ага ата-энесин же башка үй-бүлө мүчөсүн издөө боюнча жардам көрсөтүү боюнча ар кандай күч-аракеттерин зарыл деп тапкан учурда, аларды өзүнүн үй-бүлөсүнө кошуу үчүн зарыл маалымат алууга көмөк көрсөтүшөт. Ата-энеси же үй-бүлөсүнүн башка мүчөлөрү табылган учурларда, мындай балага кандайдыр-бир себеп боюнча туруктуу же убактылуу өз үй-бүлөсүнөн ажыраган башка ар кандай бала сыяктуу эле ушул Конвенцияда каралгандай коргоо камсыз кылынат.

Статья 23

1. Катмышкан мамлекеттер акыл-эси же мүчө боюу жагынан кемчилдиги бар бала анын кадыр-баркын камсыз кыла турган, анын өзүнө ишенимине көмөк көрсөтүп жана анын коомдун турмушуна активдүү катышуусун жеңилдете турган толук кандуу жана татыктуу турмуштун шарттарында жашоого тийиш экендигин таанышат.

2. Катмышкан мамлекеттер кемчилдиги бар балага өзгөчө камкордук көрүүнү таанышат жана мындай укугу бар балага мындай ресурстар болгон жана ал жөнүндө кам көрүүгө жооптуу адам болгон шартта, ал жөнүндө өтүнүч берилгенде жана ал баланын абалына, бала жөнүндө кам көрүүгө жооптуу адам болгон шартта, ал жөнүндө өтүнүч берилгенде жана ал баланын абалына, бала жөнүндө камкордукту камсыз кылуучу анын ата-энесинин же башка адамдардын абалына ылайык

Конвенции и других международных документах по правам человека или гуманитарных документов, участниками которых являются указанные государства.

2. С этой целью государства-участники оказывают, в случае, когда они считают это необходимым, содействие любым усилиям Организации Объединенных Наций и других компетентных межправительственных организаций или неправительственных организаций, сотрудничающих с Организацией Объединенных Наций, по защите такого ребенка и оказанию ему помощи и поиску родителей или других членов семьи любого ребенка-беженца, с тем чтобы получить информацию, необходимую для его воссоединения со своей семьей. В тех случаях, когда родители или другие члены семьи не могут быть найдены, этому ребенку предоставляется такая же защита, как и любому другому ребенку, по какой-либо причине постоянно или временно лишенному своего семейного окружения, как это предусмотрено в настоящей Конвенции.

Статья 23

1. Государства-участники признают, что неполноценный в умственном или физическом отношении ребенок должен вести полноценную и достойную жизнь в условиях, которые обеспечивают его достоинство, способствуют его уверенности в себе и облегчают его активное участие в жизни общества.

2. Государства-участники признают право неполноценного ребенка на особую заботу и поощряют и обеспечивают предоставление при условии наличия ресурсов имеющему на это право ребенку и ответственным за заботу о нем помощи, о которой подана просьба и которая соответствует состоянию ребенка и положению его родителей или других лиц, обеспечивающих заботу о ребенке.

келгенде буга мүмкүнчүлүк берүүнү колдошот жана камсыз кылышат.

3. Кемчилдиги бар баланын өзгөчө муктаждыгын таануу катарында ушул статьянын экинчи пунктуна ылайык жардам көрсөтүү мүмкүнчүлүгүнө жараша баланын ата-энесинин же бала жөнүндө камкордукту камсыз кылуучу башка адамдардын финансылык ресурстарын эске алуу менен акысыз берилет жана кемчилдиги бар баланын билим берүү, кесиптик даярдоо, медициналык тейлөө, ден соолугун калыбына келтирүү, эмгектенүүгө даярдоого жана эс алуу каражаттарына натыйжалуу мүмкүнчүлүк алышын камсыз кылууну максат кылып коет жана мунун өзү мүмкүнчүлүгүнө жараша баланы социалдык турмушка кыйла толук тартууга жана баланын инсанынын, анын ичинде маданий жана руханий өнүгүшүнө жетишүүнү камсыз кылууга алып келүүгө тийиш.

4. Катмышкан мамлекеттер кемчилдиги бар балдарды профилактикалык саламаттык сактоо жана медициналык, психологиялык жана функционалдык дарылоо жагындагы тиешелүү маалыматтарды, анын ичинде реабилитациялоонун, жалпы билим берүүнүн жана кесиптик даярдоонун ыкмалары жөнүндө маалыматтарды алмашуу жагындагы эл аралык кызматташтыкка, ошондой эле мындай маалыматты алууга мүмкүнчүлүк түзүүгө, мунун өзү менен катышкан мамлекеттердин бул жагындагы мүмкүнчүлүктөрүн жана билимдерин жакшыртууга жана тажрыйбасын кеңейтүүгө мүмкүнчүлүк берүүгө көмөк көрсөтүшөт. Ушуга байланыштуу өнүгүп жаткан өлкөлөрдүн керектөөлөрүнө өзгөчө көңүл бурулууга тийиш.

Статья 24

1. Катмышкан мамлекеттер баланын саламаттыгын сактоонун ар тараптан өркүндөтүлгөн кызмат көрсөтүүлөрүнөн жана ооруларды дарылоонун жана ден соолугун калыбына келтирүүнүн каражаттарынан пайдаланууга болгон уку-

3. В признание особых нужд неполноценного ребенка помощь в соответствии с пунктом 2 настоящей статьи предоставляется, по возможности, бесплатно с учетом финансовых ресурсов родителей или других лиц, обеспечивающих заботу о ребенке, и имеет целью обеспечение неполноценному ребенку эффективного доступа к услугам в области образования, профессиональной подготовки, медицинского обслуживания, восстановления здоровья, подготовки к трудовой деятельности и доступа к средствам отдыха таким образом, который приводит к наиболее полному, по возможности, вовлечению ребенка в социальную жизнь и достижению развития его личности, включая культурное и духовное развитие ребенка.

4. Государства-участники способствуют в духе международного сотрудничества обмену соответствующей информацией в области профилактического здравоохранения и медицинского, психологического и функционального лечения неполноценных детей, включая распространение информации о методах реабилитации, общеобразовательной и профессиональной подготовки, а также доступ к этой информации, с тем чтобы позволить государствам-участникам улучшить свои возможности и знания и расширить свой опыт в этой области. В этой связи особое внимание должно уделяться потребностям развивающихся стран.

Статья 24

1. Государства-участники признают право ребенка на пользование наиболее совершенными услугами системы здравоохранения и средствами лечения болезней и восстановления здоровья. Государства-участники стремятся обеспечить, чтобы ни

гун таанышат. Катмышкан мамлекеттер бир дагы бала саламаттык сактоо системасынын ушул сыяктуу кызмат көрсөтүүлөрүнө мүмкүнчүлүк алуу укугунан ажыратылбашын камсыз кылууга умтулушат.

2. Катмышкан мамлекеттер аталган укуктун толук жүзөгө ашырылышына жетишишет жана атап айтканда, төмөндөгүлөр үчүн:

а) наристелердин жана балдардын өлүмүнүн деңгээлин төмөндөтүү;

б) баштапкы медициналык-санитардык жардам көрсөтүүнү өнүктүрүүгө биринчи кезекте көңүл буруу менен, бардык балдардын саламаттыгын сактоо жана медициналык зарыл жардам көрсөтүүнү камсыз кылуу;

в) балдардын ооруларына жана ач-жылаңач балдардын болушуна каршы, анын ичинде баштапкы медициналык-санитардык жардамдын чектеринде, аш болумдуу азык-түлүктөрдү жана ичүүчү сууну жетиштүү берүүнүн жеңил технологиясын колдонуу аркылуу, айлана-чөйрөнүн булганышынын коркунучтуулугун жана опурталдуулугун эске алуу менен күрөш жүргүзүү;

г) энелердин төрөткө чейинки жана төрөттөн кийинки мезгилдеги саламаттыгын сактоо боюнча тиешелүү кызмат көрсөтүүлөр;

д) коомдун бардык катмарынын, атап айтканда ата-энелердин жана балдардын ден соолугу жана тамактанышы, алардын эмчек эмишинин артыкчылыктары, бала жашаган жердеги гигиена, санитария жөнүндө билишин камсыз кылуу жана кырсыктардын алдын алуу, ошондой эле мындай билимдерди пайдаланууга жана аларды колдоого мүмкүнчүлүктөрдү камсыз кылуу;

е) агартуу ишин жана алдын алуучу медициналык жардам жагындагы кызмат көрсөтүүлөрдү өнүктүрүү жана үй-

один ребенок не был лишен своего права на доступ к подобным услугам системы здравоохранения.

2. Государства-участники добиваются полного осуществления данного права и, в частности, принимают необходимые меры для:

а) снижения уровней смертности младенцев и детской смертности;

б) обеспечения предоставления необходимой медицинской помощи и охраны здоровья всех детей с уделением первоочередного внимания развитию первичной медико-санитарной помощи;

в) борьбы с болезнями и недоеданием, в том числе в рамках первичной медико-санитарной помощи, путем, среди прочего, применения легкодоступной технологии и предоставления достаточно питательного продовольствия и чистой питьевой воды, принимая во внимание опасность и риск загрязнения окружающей среды;

г) предоставления матерям надлежащих услуг по охране здоровья в дородовой и послеродовой периоды;

д) обеспечения осведомленности всех слоев общества, в частности родителей и детей, о здоровье и питании детей, преимуществах грудного кормления, гигиене, санитарии среды обитания ребенка и предупреждении несчастных случаев, а также их доступа к образованию и их поддержки в использовании таких знаний;

е) развития просветительной работы и услуг в области профилактической медицинской помощи и планирования размера се-

бүлөнүн санын пландаштыруу үчүн зарыл чараларды көрөт.

3. Катышкан мамлекеттер балдардын ден соолугуна терс таасир тийгизген салт болуп калган практиканы жоюу максатында ар кандай натыйжалуу жана зарыл чараларды көрүшөт.

4. Катышкан мамлекеттер эл аралык кызматташтыкты колдоого жана ушул статьяда таанылган укуктарды толук жүзөгө ашырууга акырындык менен жетишүү максатында аны өнүктүрүүгө милдеттенишет. Ушуга байланыштуу өнүгүп жаткан өлкөлөрдүн керектөөлөрүнө өзгөчө көңүл бурулууга тийиш.

Статья 25

Катышкан мамлекеттер компетенттүү органдар тарабынан баланы багуу максатында, аны коргоо же дене түзүлүшүнүн же болбосо аны психикалык жактан дарылоо максатында камкордукка берилген баланын дарыланышына мезгил-мезгили менен баа берүүнү жана бала жөнүндө мындай камкордукка байланыштуу бардык башка шарттарды таанышат.

Статья 26

1. Катышкан мамлекеттер ар бир баланын социалдык жактан камсыз кылуунун жыргалчылыктарынан, анын ичинде социалдык камсыздандыруудан пайдаланууга болгон укугун таанышат жана бул укуктун алардын улуттук мыйзамдарына ылайык толук жүзөгө ашырылышына жетишүү үчүн зарыл чараларды көрүшөт.

2. Бул жыргалчылыктар зарылдыгына жараша баланын жана аны багууга жоопкерчиликтүү адамдардын колдо болгон ресурстарын жана мүмкүнчүлүктөрүн, ошондой эле баланын жыргалчылыгына жетишүү үчүн же анын атынан жасалган ар кандай ниеттерди эске алуу менен берилет.

Статья 27

1. Катышкан мамлекеттер ар бир баланын өзүнүн мүчө боюнун, акыл эсинин,

мый.

3. Государства-участники принимают любые эффективные и необходимые меры с целью упразднения традиционной практики, отрицательно влияющей на здоровье детей.

4. Государства-участники обязуются поощрять международное сотрудничество и развивать его с целью постепенного достижения полного осуществления права, признаваемого в настоящей статье. В этой связи особое внимание должно уделяться потребностям развивающихся стран.

Статья 25

Государства-участники признают право ребенка, помещенного компетентными органами на попечение с целью ухода за ним, его защиты или физического либо психического лечения, на периодическую оценку лечения, предоставляемого ребенку, и всех других условий, связанных с таким попечением о ребенке.

Статья 26

1. Государства-участники признают за каждым ребенком право пользоваться благами социального обеспечения, включая социальное страхование, и принимают необходимые меры для достижения полного осуществления этого права в соответствии с их национальным законодательством.

2. Эти блага по мере необходимости предоставляются с учетом имеющихся ресурсов и возможностей ребенка и лиц, несущих ответственность за содержание ребенка, а также любых соображений, связанных с получением благ ребенком или от его имени.

Статья 27

1. Государства-участники признают право каждого ребенка на уровень жизни, необ-

руханий, адеп-ахлактык жана социалдык өнүгүшү үчүн зарыл болгон жашоо деңгээлине болгон укугун таанышат.

2. Ата-энеси (жана) же баланы тарбиялаган башка адамдар өздөрүнүн жөндөмдүүлүктөрүнүн жана жашоо шарттарынын финансылык мүмкүнчүлүктөрүнүн чектеринде баланы өнүктүрүү үчүн зарыл болгон шарттарды камсыз кылуу үчүн негизги жоопкерчиликте болушат.

3. Катышкан мамлекеттер улуттук шарттарга ылайык жана өз мүмкүнчүлүктөрүнүн чектеринде балдардын ата-энесине жана балдарды тарбиялап жаткан башка адамдарга жардам көрсөтүү боюнча зарыл чараларды көрүшөт, ушул укуктарды жүзөгө ашырууда жана зарыл болгондо материалдык жардам көрсөтүшөт жана балдарды тамак-аш, кийим-кече жана турак жай менен камсыз кылуу жагындагы программаларды айрыкча колдошот.

4. Катышкан мамлекеттер баланын ата-энеси же бала үчүн финансылык жоопкерчиликте болгон башка адамдардын катышкан мамлекеттин ичинде да, чет өлкөдө да баланы багышын калыбына келтирүү үчүн бардык зарыл чараларды көрүшөт. Атап айтканда, эгерде баланы багуу үчүн финансылык жоопкерчиликте болгон адам жана бала ар кандай мамлекеттерде жашаса, катышкан мамлекеттер эл аралык макулдашууларга кошулууга же мындай макулдашууларды түзүүгө, ошондой эле башка тиешелүү келишимдерге жетишүүгө көмөк көрсөтүшөт.

Статья 28

1. Катышкан мамлекеттер баланын билим алууга болгон укугун бирдей мүмкүнчүлүктөрдүн негизинде жүзөгө ашырууга акырындык менен жетишүү максатында баланын билим алууга болгон укугун таанышат, атап айтканда:

а) акысыз же милдеттүү башталгыч билим берүүнү киргизишет;

ходимый для физического, умственного, духовного, нравственного и социального развития ребенка.

2. Родитель(и) или другие лица, воспитывающие ребенка, несут основную ответственность за обеспечение в пределах своих способностей и финансовых возможностей условий жизни, необходимых для развития ребенка.

3. Государства-участники в соответствии с национальными условиями и в пределах своих возможностей принимают необходимые меры по оказанию помощи родителям и другим лицам, воспитывающим детей, в осуществлении этого права и, в случае необходимости, оказывают материальную помощь и поддерживают программы, особенно в отношении обеспечения питанием, одеждой и жильем.

4. Государства-участники принимают все необходимые меры для обеспечения восстановления содержания ребенка родителями или другими лицами, несущими финансовую ответственность за ребенка, как внутри государства-участника, так и из-за рубежа. В частности, если лицо, несущее финансовую ответственность за ребенка, и ребенок проживают в разных государствах, государства-участники способствуют присоединению к международным соглашениям или заключению таких соглашений, а также достижению других соответствующих договоренностей.

Статья 28

1. Государства-участники признают право ребенка на образование, и с целью постепенного достижения осуществления этого права на основе равных возможностей они, в частности:

а) вводят бесплатное и обязательное начальное образование;

б) жалпы да, кесиптик да билим берүү сыяктуу орто билим берүүнүн ар кандай түрлөрүн өнүктүрүүнү колдошот, анын бардык балдар үчүн мүмкүн болушун камсыз кылышат жана акысыз билим берүү жана зарыл учурда финансылык жардам көрсөтүү сыяктуу зарыл чараларды көрүшөт;

в) ар бир баланын жөндөмүнүн негизинде бардык балдар үчүн жогорку билимдин мүмкүнчүлүгүн зарыл болгон бардык каражаттардын жардамы менен камсыз кылышат;

г) бардык балдар үчүн билим берүү жана кесипти даярдоо жагындагы маалыматтарды жана материалдарды алууга мүмкүнчүлүктү камсыз кылышат;

д) мектептерге үзбөй барууга жана мектепти таштап кеткен окуучулардын санын төмөндөтүүгө көмөк көрсөтүү боюнча чараларды көрүшөт.

2. Катмышкан мамлекеттер мектептеги тартип баланын адамдык кадыр-баркын урматтоону чагылдырган жана ушул Конвенцияга ылайык келген ыкмалардын жардамы менен ишке ашырылышын камсыз кылуу үчүн бардык зарыл чараларды көрүшөт.

3. Катмышкан мамлекеттер билим берүүгө тиешеси бар, атап айтканда бүткүл дүйнө жүзүндө нааданчылыкты жана сабатсыздыкты жоюуга көмөк көрсөтүү жана илимий-техникалык билимдерге жана окутуунун азыркы кездеги ыкмаларына мүмкүнчүлүк алууну жеңилдетүү максатында эл аралык кызматташтыкты колдошот жана өнүктүрүшөт. Ушуга байланыштуу өнүгүп жаткан өлкөлөрдүн керектөөлөрүнө өзгөчө көңүл бурулууга тийиш.

Статья 29

1. Катмышкан мамлекеттер балага билим берүү:

б) поощряют развитие различных форм среднего образования, как общего, так и профессионального, обеспечивают его доступность для всех детей и принимают такие необходимые меры, как введение бесплатного образования и предоставление в случае необходимости финансовой помощи;

в) обеспечивают доступность высшего образования для всех на основе способностей каждого с помощью всех необходимых средств;

г) обеспечивают доступность информации и материалов в области образования и профессиональной подготовки для всех детей;

д) принимают меры по содействию регулярному посещению школ и снижению числа учащихся, покинувших школу.

2. Государства-участники принимают все необходимые меры для обеспечения того, чтобы школьная дисциплина поддерживалась с помощью методов, отражающих уважение человеческого достоинства ребенка и в соответствии с настоящей Конвенцией.

3. Государства-участники поощряют и развивают международное сотрудничество по вопросам, касающимся образования, в частности, с целью содействия ликвидации невежества и неграмотности во всем мире и облегчения доступа к научно-техническим знаниям и современным методам обучения. В этой связи особое внимание должно уделяться потребностям развивающихся стран.

Статья 29

1. Государства-участники соглашаются в том, что образование ребенка должно быть направлено на:

а) баланын инсанын, талантын жана акыл эси менен мүчө боюнун мүмкүнчүлүктөрүн эң толук көлөмдө түрүүгө;

б) Бириккен Улуттар Уюмунун Уставында жарыялаган адам укуктарын жана негизги эркиндиктерин, ошондой эле принциптерин урматтоого тарбиялоого;

в) баланын ата-энесине, анын маданий өз алдынчалыгына, тилине жана дөөлөттөрүнө, бала жашаган өлкөнүн, ал төрөлгөн өлкөнүн улуттук дөөлөттөрүнө, анын өзүнүн өлкөсүнөн айырмаланган цивилизацияларды урматтоого тарбиялоого;

г) баланы эркин коомдо түшүнүү, ынтымак, сабырдуулук, эркектер менен аялдардын ортосундагы тең укуктуулуктун жана бүткүл элдердин, этностук, улуттук жана диний топтордун, ошондой эле жергиликтүү калктын ичиндеги адамдардын ортосундагы достуктун рухунда аңсезимдүү жашоого тарбиялоого;

д) курчап турган табиятты урматтоого тарбиялоого багытталууга тийиш экендиги менен макул болушат.

2. Ушул статьянын же 28-статьянын эч бир бөлүгү айрым адамдардын жана органдардын окуу жайларын түзүү жана аларга ушул статьянын 1-пунктунда баяндалган принциптерди такай сактоонун жана мындай окуу жайларында берилүүчү билим мамлекетте белгилениши мүмкүн болгон минималдуу нормаларга ылайык келиши жөнүндө талаптарды аткарууну сактоонун шартында аларга жетекчилик кылуу эркиндигин чектөөчү нерселер катары түшүндүрүлбөйт.

Статья 30

Этностук, диний же тилдик азчылыктар болгон мамлекеттерде же жергиликтүү калктын ичинен ушундай адамдар болгондо, ушундай азчылыктарга жана жергиликтүү калкка таандык болгон балага өзүнүн тобунун башка мүчөлөрү

а) развитие личности, талантов и умственных и физических способностей ребенка в их самом полном объеме;

б) воспитание уважения к правам человека и основным свободам, а также принципам, провозглашенным в Уставе Организации Объединенных Наций;

в) воспитание уважения к родителям ребенка, его культурной самобытности, языку и ценностям, к национальным ценностям страны, в которой ребенок проживает, страны его происхождения и к цивилизациям, отличным от его собственной;

г) подготовку ребенка к сознательной жизни в свободном обществе в духе понимания, мира, терпимости, равноправия мужчин и женщин и дружбы между всеми народами, этническими, национальными и религиозными группами, а также лицами из числа коренного населения;

д) воспитание уважения к окружающей природе.

2. Никакая часть настоящей статьи или статьи 28 не толкуется как ограничивающая свободу отдельных лиц и органов создавать учебные заведения и руководить ими при условии постоянного соблюдения принципов, изложенных в пункте 1 настоящей статьи, и выполнения требования о том, чтобы образование, даваемое в таких учебных заведениях, соответствовало минимальным нормам, которые могут быть установлены государством.

Статья 30

В тех государствах, где существуют этнические, религиозные или языковые меньшинства или лица из числа коренного населения, ребенку, принадлежащему к таким меньшинствам или коренному населению, не может быть отказано в праве совмест-

менен биргелешип, өз маданиятын пайдалануу, өз динин тутуу жана анын каадаларын аткаруу, ошондой эле эне тилин пайдалануу укугунан баш тартылышы мүмкүн эмес.

Статья 31

1. Катышкан мамлекеттер баланын эс алууга жана көңүл ачууга, өзүнүн курагына ылайык келген оюндарга жана оюнзоок иш-чараларына катышууга, маданий турмушка эркин катышууга жана искусствого катышууга болгон укугун таанышат.

2. Катышкан мамлекеттер баланын маданий жана чыгармачыл турмушка ар тараптан катышуу укугун урматташат жана колдошот, маданий жана чыгармачыл иши, убактысын өткөрүшү жана эс алышы үчүн тиешелүү жана бирдей мүмкүнчүлүктөрдүн берилишине көмөк көрсөтүшөт.

Статья 32

1. Катышкан мамлекеттер баланын ден соолугуна коркунуч келтирген же анын билим алышына тоскоолду кылган, же болбосо анын саламаттыгына же мүчө боюнун, акыл эсинин, рухий, моралдык жана социалдык өнүгүшүнө зыян келтирүүчү экономикалык эзүүдөн жана ар кандай ишти аткаруудан коргоо укугун таанышат.

2. Катышкан мамлекеттер ушул статьяны жүзөгө ашырууну камсыз кылуу үчүн мыйзамдык, административдик жана социалдык чараларды, ошондой эле билим берүү жагындагы чараларды көрүшөт. Бул максаттарда башка эл аралык документтердин тиешелүү жоболор жетекчиликке алуу менен катышкан мамлекеттер, атап айтканда;

а) баланын эң төмөнкү курагын же аны жумушка кабыл алуу үчүн зарыл болгон эң төмөнкү куракты;

б) баланын жумуш күнүнүн узактыгы жана эмгек шарттары жөнүндө зарыл талаптарды аныкташат;

но с другими членами своей группы пользоваться своей культурой, исповедовать свою религию и исполнять ее обряды, а также пользоваться родным языком.

Статья 31

1. Государства-участники признают право ребенка на отдых и досуг, право участвовать в играх и развлекательных мероприятиях, соответствующих его возрасту, и свободно участвовать в культурной жизни и заниматься искусством.

2. Государства-участники уважают и поощряют право ребенка на всестороннее участие в культурной и творческой жизни и содействуют предоставлению соответствующих и равных возможностей для культурной и творческой деятельности, досуга и отдыха.

Статья 32

1. Государства-участники признают право ребенка на защиту от экономической эксплуатации и от выполнения любой работы, которая может представлять опасность для его здоровья или служить препятствием в получении им образования, либо наносить ущерб его здоровью и физическому, умственному, духовному, моральному и социальному развитию.

2. Государства-участники принимают законодательные, административные и социальные меры, а также меры в области образования, с тем чтобы обеспечить осуществление настоящей статьи. В этих целях, руководствуясь соответствующими положениями других международных документов, государства-участники, в частности:

а) устанавливают минимальный возраст или минимальные возрасты для приема на работу;

б) определяют необходимые требования о продолжительности рабочего дня и условиях труда;

в) ушул статьяны натыйжалуу жүзөгө ашырууну камсыз кылуу үчүн жазанын тиешелүү түрлөрүн же башка санкцияларды карашат.

Статья 33

Катышкан мамлекеттер балдарды баңгилик каражатарды жана психотроптук заттарды колдонуудан тиешелүү эл аралык келишимдерде аныкталгандай коргоо жана мындай заттарды мыйзамга жат өндүрүштө жа адарды сатууда балдарды пайдаланууга жол бербөө үчүн бардык чараларды, анын ичинде мыйзамдык, административдик жана социалдык чараларды, ошондой эле билим берүү жагындагы чараларды көрүшөт.

Статья 34

Катышкан мамлекеттер баланы сексуалдык мажбурлоонун жана сексуалдык жагынан бузуунун бардык түрлөрүнөн сактоого милдеттенишет. Бул максаттарда катышкан мамлекеттер, атап айтканда улуттук, кош тараптуу жана көп тараптуу деңгээлдерде:

а) баланы ар кандай мыйзамсыз сексуалдык иш-аракетке тартууну же мажбурлоону;

б) балдарды сойкулук иштерге тартуу же башка сексуалдык практикада колдонуу максаттарында пайдаланууну;

в) балдарды порнографияда жана порнографиялык материалдарда колдонуу максаттарында пайдаланууну болтурбай коюу үчүн бардык чараларды көрүшөт.

Статья 35

Катышкан мамлекеттер улуттук, кош тараптуу жана көп тараптуу деңгээлдерде ар кандай максаттарда жана балдарды ар кандай түрдө уурдоону, балдар менен соода кылууну же алар менен контрабанда жүргүзүүнү болтурбай коюу үчүн зарыл

в) предусматривают соответствующие виды наказания или другие санкции для обеспечения эффективного осуществления настоящей статьи.

Статья 33

Государства-участники принимают все необходимые меры, включая законодательные, административные и социальные меры, а также меры в области образования, с тем чтобы защитить детей от незаконного употребления наркотических средств и психотропных веществ, как они определены в соответствующих международных договорах, и не допустить использования детей в противозаконном производстве таких веществ и торговле ими.

Статья 34

Государства-участники обязуются защищать ребенка от всех форм сексуальной эксплуатации и сексуального совращения. В этих целях государства-участники, в частности, принимают на национальном, двустороннем и многостороннем уровнях все необходимые меры для предотвращения:

а) склонения или принуждения ребенка к любой незаконной сексуальной деятельности;

б) использования в целях эксплуатации детей в проституции или в другой незаконной сексуальной практике;

в) использования в целях эксплуатации детей в порнографии и порнографических материалах.

Статья 35

Государства-участники принимают на национальном, двустороннем и многостороннем уровнях все необходимые меры для предотвращения похищения детей, торговли детьми или их контрабанды в любых целях и в любой форме.

болгон бардык чараларды көрүшөт.

Статья 36

Катышкан мамлекеттер баланын жыр-галчылыгынын ар кандай аспектилерине зыян келтирүү менен ага зомбулук көрсөтүүнүн башка бардык түрлөрүнөн баланы коргошот.

Статья 37

Катышкан мамлекеттер:

а) бир дагы баланын кыйноолорго же башка катаал, ырайымсыз же анын кадыр-баркын кемсинткен мамилеге же жазага тартылбашын камсыз кылышат. 18 жашка толо элек адамдар тарабынан кылмыштар үчүн аны жазадан бошотуунун мүмкүнчүлүгү каралбаган өлүм жазасы да, өмүр боюу түрмөгө отургузуу да каралбайт;

б) бир дагы бала мыйзамсыз түрдө же зомбулук менен эркинен ажыратылбашын камсыз кылышат. Баланы камакка алуу, кармоо же түрмөгө отургузуу мыйзамга ылайык жүзөгө ашырылат жана өзгөчө чара катарында гана жана тиешелүү түрдө убакыттын мүмкүн болушунча кыска мөөнөтүнүн ичинде гана пайдаланылат;

в) эркинен ажыратылган ар бир бала өзүнүн курагына таандык болгон керектөөлөрүн эске алуу менен өзүнүн инсандыгынын ажырагыс кадыр-баркынын урматталышынан жана ага гумандуу мамиле жасалышынан пайдаланышын камсыз кылат. Атап айтканда, эркинен ажыратылган ар бир бала, эгерде баланын жогорку таламдарында мындай кылууга болбойт деп эсептелбесе, бала чоңдордон бөлөк кармалууга тийиш, өзгөчө жагдайлардан башка учурларда ал өзүнүн үй-бүлөсү менен кат жазышуу жана жолугушуу аркылуу байланышта болууга укуктуу болушу керек;

г) эркинен ажыратылган ар бир бала укуктук жана башка тиешелүү жардамга ток-

Статья 36

Государства-участники защищают ребенка от всех других форм эксплуатации, наносящих ущерб любому аспекту благосостояния ребенка.

Статья 37

Государства-участники обеспечивают, чтобы:

а) ни один ребенок не был подвергнут пыткам или другим жестоким, бесчеловечным или унижающим достоинство видам обращения или наказания. Ни смертная казнь, ни пожизненное тюремное заключение, не предусматривающее возможности освобождения, не назначаются за преступления, совершенные лицами моложе 18 лет;

б) ни один ребенок не был лишен свободы незаконным или произвольным образом. Арест, задержание или тюремное заключение ребенка осуществляются согласно закону и используются лишь в качестве крайней меры и в течение как можно более короткого соответствующего периода времени;

в) каждый лишенный свободы ребенок пользовался гуманным обращением и уважением неотъемлемого достоинства его личности с учетом потребностей лиц его возраста. В частности, каждый лишенный свободы ребенок должен быть отделен от взрослых, если только не считается, что в наилучших интересах ребенка этого делать не следует, и иметь право поддерживать связь со своей семьей путем переписки и свиданий, за исключением особых обстоятельств;

г) каждый лишенный свободы ребенок имел право на незамедлительный доступ

тоосуз мүмкүнчүлүк алышын, ошондой эле өзүнүн эркинен ажыратылышынын мыйзамдуулугун сот алдында же башка компетенттүү, көз карандысыз жана келишпес органдын алдында талашуу укугун жана мына ушундай ар кандай процессуалдык аракетке карата алардын токтоосуз чечим кабыл алышын талап кылуу укугун камсыз кылышат.

Статья 38

1. Катышкан мамлекеттер куралдуу чырчатактардын учурунда балдарга карата колдонулуучу жана балдарга тиешеси бар эл аралык гуманитардык укуктун нормаларын урматтоого милдеттенишет жана алардын сакталышын камсыз кылышат.

2. Катышкан мамлекеттер 15 жаш куракка толо элек балдардын согуш аракеттерине тикелей катышпашын камсыз кылуу үчүн бардык мүмкүн болгон чараларды көрүшөт.

3. Катышкан мамлекеттер 15 жаш куракка толо элек ар кандай адамды өзүнүн куралдуу күчтөрүндө кызмат өтөөгө чакыруудан карманышат. 15 жаш куракка толгон адамдардын ичинен, 18 жашка али толо элек адамдарды аскерге алууда катышкан мамлекеттер жашы кыйла улуу адамдарды алууга аракет кылышат.

4. Катышкан мамлекеттер куралдуу чырчатактардын убагында граждандык калкты коргоого байланыштуу эл аралык гуманитардык укук боюнча өз милдеттерине ылайык куралдуу чыр чатактарга аралашкан балдарды коргоону жана аларды багууну камсыз кылуу максатында бардык чараларды көрүшөт.

Статья 39

Катышкан мамлекеттер этибарга албонун, эзүүнүн же кыянаттык кылуунун, кыйноонун же ар кандай башка катаал, ырайымсыз же кадыр-баркты кемсинткен мамиленин, жазанын же куралдуу чыр-

к правовой и другой соответствующей помощи, а также право оспаривать законность лишения его свободы перед судом или другим компетентным, независимым и беспристрастным органом и право на безотлагательное принятие ими решения в отношении любого такого процессуального действия.

Статья 38

1. Государства-участники обязуются уважать нормы международного гуманитарного права, применимые к ним в случае вооруженных конфликтов и имеющие отношение к детям, и обеспечивать их соблюдение.

2. Государства-участники принимают все возможные меры для обеспечения того, чтобы лица, не достигшие 15-летнего возраста, не принимали прямого участия в военных действиях.

3. Государства-участники воздерживаются от призыва любого лица, не достигшего 15-летнего возраста, на службу в свои вооруженные силы. При вербовке из числа лиц, достигших 15-летнего возраста, но которым еще не исполнилось 18 лет, государства-участники стремятся отдавать предпочтение лицам более старшего возраста.

4. Согласно своим обязательствам по международному гуманитарному праву, связанным с защитой гражданского населения во время вооруженных конфликтов, государства-участники обязуются принимать все возможные меры с целью обеспечения защиты затрагиваемых вооруженным конфликтом детей и ухода за ними.

Статья 39

Государства-участники принимают все необходимые меры для того, чтобы содействовать физическому и психологическому восстановлению и социальной реинтеграции ребенка, являющегося жертвой: любых

чатактардын түрлөрүнүн курмандыгы болгон баланын дене боюу жана психологиялык жагынан калыбына келишине жана социалдык реинтеграцияланышына көмөк көрсөтүү үчүн бардык зарыл болгон чараларды көрүшөт. Мындай калыбына келтирүү жана реинтеграциялоо баланын ден соолугун, анын өзүн жана кадыр-баркын сыйлоону камсыз кылган шарттарда жүзөгө ашырылууга тийиш.

Статья 40

1. Катмышкан мамлекеттер жазык мыйзамдарын бузган катары эсептелген, аны бузгандыгы үчүн айыпталып же айыптуу деп таанылып жаткан ар бир баланын укугун таанышат, баланын кадыр-баркын жана маанилүүлүгүн өнүктүрүүгө көмөк көрсөткөн, адам укуктарына жана башкалардын негизги эркиндиктерине карата урматтоону бекемдеген кайрылууларды таанышат жана мында баланын курагы менен анын реинтеграцияланышына жана анын коомдо пайдалуу ролду аткарышына көмөк көрсөтүүнүн талапка ылайык келиши эске алынат.

2. Бул максаттарда эл аралык документтердин тиешелүү жоболорун эске алуу менен катышкан мамлекеттер, атап айтканда:

а) бир дагы бала аракет же аракетсиздикти жасап жаткан мезгилде улуттук же эл аралык укукта тыюу салынбаган аракетти же аракетсиздикти жасагандыгынын себеби боюнча жазык мыйзамдарын бузган деп эсептелбешин, айыпталбашын жана айыптуу деп таанылбашын;

б) жазык мыйзамдарын бузган деп эсептелген же аны бузгандыгы үчүн айыпталып жаткан ар бир баланын эң жок дегенде төмөндөгүдөй гарантияларын;

I) мыйзамга ылайык анын күнөөсү далилденгенге чейинки айыптуу эместигинин презумпциясын;

II) ага каршы коюлган айыптоолор жөнүндө токтоосуз жана түздөн-түз ма-

видов пренебрежения, эксплуатации или злоупотребления, пыток или любых других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения, наказания или вооруженных конфликтов. Такое восстановление и реинтеграция должны осуществляться в условиях, обеспечивающих здоровье, самоуважение и достоинство ребенка.

Статья 40

1. Государства-участники признают право каждого ребенка, который, как считается, нарушил уголовное законодательство, обвиняется или признается виновным в его нарушении, на такое обращение, которое способствует развитию у ребенка чувства достоинства и значимости, укрепляет в нем уважение к правам человека и основным свободам других и при котором учитывается возраст ребенка и желательность содействия его реинтеграции и выполнению им полезной роли в обществе.

2. В этих целях и принимая во внимание соответствующие положения международных документов, государства-участники, в частности, обеспечивают, чтобы:

а) ни один ребенок не считался нарушившим уголовное законодательство, не обвинялся и не признавался виновным в его нарушении по причине действия или бездействия, которые не были запрещены национальным или международным правом во время их совершения;

б) каждый ребенок, который, как считается, нарушил уголовное законодательство или обвиняется в его нарушении, имел по меньшей мере следующие гарантии:

I) презумпция невиновности, пока его вина не будет доказана согласно закону;

II) незамедлительное и непосредственное информирование его об обвинениях про-

алымат берүүнү, зарыл болгондо анын ата-энеси же мыйзамдуу көзөмөлчүлөрү аркылуу өзүн коргоону жүзөгө ашыруу жана даярдоо учурунда укуктук жана башка зарыл жардам алууну;

III) мыйзамга ылайык адвокаттын же башка тиешелүү адамдын катышуусу менен акыйкат угуунун жүрүшүндө, эгерде бул баланын жогорку таламдарына карама-каршы келбейт деп эсептелсе, атап айтканда анын курагын же анын ата-энесинин же мыйзамдуу көзөмөлчүлөрүнүн абалын, курагын же анын ата-энесинин же мыйзамдуу көзөмөлчүлөрүнүн абалын эске алуу менен каралып жаткан маселе боюнча компетенттүү, көз карандысыз жана келишпес орган тарабынан кечиктирилгис чечим кабыл алууну;

IV) күбө катары көрсөтмө берүүгө же күнөөсүн мойнуна алууга мажбурлоодон эркин болууну; айып коюучу күбөлөрдүн көрсөтмөлөрүн өз алдынча, же болбосо башка адамдардын жардамы менен иликтөөнү жана актоочу күбөлөрдүн бирдей катышуусун камсыз кылууну жана алардын көрсөтмөлөрүн иликтөөнү;

V) эгерде бала жазык мыйзамдарын бузду деп эсептелсе, ушуга байланыштуу кабыл алынган тиешелүү чечимди жана ар кандай чараны жогору турган компетенттүү, көз карандысыз жана келишпес орган же сот органы тарабынан мыйзамга ылайык кароону;

VI) эгерде бала колдонулган тилди түшүнбөсө же ошол тилде сүйлөбөсө тилмечтин акысыз жардамын;

VII) териштирүүнүн бардык стадияларында анын жеке турмушун толук урматтоону камсыз кылышат.

3. Катышкан мамлекеттер жазык мыйзамдарын бузган деп эсептелген, аны бузгандыгы үчүн айыпталган же айыптуу деп таанылган балдарга түздөн-түз тиешеси бар мыйзамдарды, жол-жоболорду, органдарды жана мекемелерди, атап айтканда;

тив него и, в случае необходимости, через его родителей или законных опекунов и получение правовой и другой необходимой помощи при подготовке и осуществлении своей защиты;

III) безотлагательное принятие решения по рассматриваемому вопросу компетентным, независимым и беспристрастным органом или судебным органом в ходе справедливого слушания в соответствии с законом в присутствии адвоката или другого соответствующего лица, и, если это не считается противоречащим наилучшим интересам ребенка, в частности, с учетом его возраста или положения его родителей или законных опекунов;

IV) свобода от принуждения к даче свидетельских показаний или признанию вины; изучение показаний свидетелей обвинения либо самостоятельно, либо при помощи других лиц и обеспечение равноправного участия свидетелей защиты и изучения их показаний;

V) если считается, что ребенок нарушил уголовное законодательство, повторное рассмотрение вышестоящим компетентным, независимым и беспристрастным органом или судебным органом согласно закону соответствующего решения и любых принятых в этой связи мер;

VI) бесплатная помощь переводчика, если ребенок не понимает используемого языка или не говорит на нем;

VII) полное уважение его личной жизни на всех стадиях разбирательства.

3. Государства-участники стремятся содействовать установлению законов, процедур, органов и учреждений, имеющих непосредственное отношение к детям, которые, как считается, нарушили уголовное законодательство, обвиняются или признаются виновными в его нарушении, и в час-

ТНОСТИ:

а) балдардын жазык мыйзамдарын бузууга жөндөмсүз деп эсептелген эң төмөнкү курагын белгилөөнү;

а) установлению минимального возраста, ниже которого дети считаются неспособными нарушить уголовное законодательство;

б) зарыл жана керек болгондо мындай балдар менен адам укуктарын толук сактоо жана укуктук гарантияларды сактоо шартында соттук териштирүүнү пайдаланбастан мамиле жасоо боюнча чараларды көрүүнү белгилөөгө көмөк көрсөтүүгө аракеттенет.

б) в случае необходимости и желательности, принятию мер по обращению с такими детьми без использования судебного разбирательства при условии полного соблюдения прав человека и правовых гарантий.

4. Баланын жыргалчылыгына, ошондой эле анын абалына жана кылмышынын мүнөзүнө ылайык келген мамилени камсыз кылуу максатында аны мекемелерде багууну алмаштырган багуу, камкордук кылуу жана көзөмөлдүк кылуу жөнүндө жобо, консультативдик кызмат көрсөтүүлөр, сыноо мөөнөтүн белгилөө, тарбиялоо, окутуунун жана кесиптик даярдоонун программасы жана багуунун башка түрлөрү сыяктуу ар кандай иш-чаралардын болушу зарыл.

4. Необходимо наличие таких различных мероприятий, как уход, положение об опеке и надзоре, консультативные услуги, назначение испытательного срока, воспитание, программы обучения и профессиональной подготовки и другие формы ухода, заменяющие уход в учреждениях, с целью обеспечения такого обращения с ребенком, которое соответствовало бы его благосостоянию, а также его положению и характеру преступления.

Статья 41.

Статья 41

Көпчүлүк даражада баланын укуктарын жүзөгө ашырууга көмөк көрсөткөн жана төмөндөгүлөрдө камтылган:

Ничто в настоящей Конвенции не затрагивает любых положений, которые в большей степени способствуют осуществлению прав ребенка и могут содержаться:

а) катышкан мамлекеттин мыйзамында; же

а) в законе государства-участника; или

б) аталган мамлекетке карата колдонулуучу эл аралык укуктун нормаларында камтылышы мүмкүн болгон ар кандай жоболорго ушул Конвенциянын эч тиеши болбойт.

б) в нормах международного права, действующих в отношении данного государства.

II БӨЛҮК

Статья 42

Катышкан мамлекеттер тиешелүү жана таасирдүү каражаттарды пайдалануу менен чоңдорго да, балдарга да Конвенциянын принциптери жана жоболору жөнүндө кеңири маалымдоого милдеттенишет.

Статья 43

1. Ушул Конвенцияга ылайык кабыл алынган милдеттенмелердин катышкан мамлекеттер тарабынан аткарылышына жетишүүнүн прогрессин камсыз кылуу максатында Баланын укуктары боюнча комитет түзүлүп, ал төмөндө каралган милдеттерди аткарат.

2. Комитет жогорку адеп-ахлактык сапаттарга ээ болгон жана ушул Конвенцияда камтылган жактарда компетенттүү деп таанылган он эксперттен турат. Комитеттин мүчөлөрү катышкан мамлекеттер тарабынан алардын граждандарынын ичинен шайланат жана жеке сапаттары менен айырмаланышат, анын үстүнө географиялык жактан акыйкат бөлүштүрүүгө, ошондой эле башкы укуктук системаларга көңүл бурулат.

3. Комитеттин мүчөлөрү катышкан мамлекеттер көрсөткөн адамдардын тизмесине киргизилгендердин ичинен жашыруун добуш берүү аркылуу шайланат. Катышкан ар бир мамлекет өз граждандарынын ичинен бир адамды көрсөтө алат.

4. Комитетке алгачкы шайлоолор ушул Конвенция күчүнө кирген күндөн тартып алты айдан кечиктирилбестен, ал эми

ЧАСТЬ II

Статья 42

Государства-участники обязуются, используя надлежащие и действенные средства, широко информировать о принципах и положениях Конвенции как взрослых, так и детей.

Статья 43

1. В целях рассмотрения прогресса, достигнутого государствами-участниками в выполнении обязательств, принятых в соответствии с настоящей Конвенцией, учреждается Комитет по правам ребенка, который выполняет функции, предусматриваемые ниже.

2. Комитет состоит из десяти экспертов, обладающих высокими нравственными качествами и признанной компетентностью в области, охватываемой настоящей Конвенцией. Члены Комитета избираются государствами-участниками из числа своих граждан и выступают в личном качестве, причем уделяется внимание справедливому географическому распределению, а также главным правовым системам.

3. Члены Комитета избираются тайным голосованием из числа внесенных в список лиц, выдвинутых государствами-участниками. Каждое государство-участник может выдвинуть одно лицо из числа своих граждан.

4. Первоначальные выборы в Комитет проводятся не позднее чем через шесть месяцев со дня вступления в силу настоящей

кийин эки жылда бир жолу өткөрүлөт. Ар бир шайлоого эң жок дегенде төрт ай калганда Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысы катышкан мамлекеттерге өз кандидатураларын эки айдын ичинде көрсөтүүнү сунуш кылган кат менен кайрылат. Андан кийин Башкы катчы мына ушундай жол менен көрсөтүлгөн бардык адамдардын тизмесин бул адамдарды көрсөткөн катышкан мамлекеттерди көрсөтүү менен алфавиттик тартипте тизме түзөт жана бул тизмени ушул Конвенциянын катышуучуларына берет.

5. Шайлоо Башкы катчы тарабынан чакырылган катышкан мамлекеттердин кеңешмелеринде Бириккен Улуттар Уюмунун Борбордук мекемелеринде өткөрүлөт. Катышкан мамлекеттердин үчтөн экиси кворум түзгөн мындай кеңешмелерде Комитеттин курамына добуштардын көпчүлүгүн жана катышкан мамлекеттердин өкүлдөрүнүн добуш берүүгө катышкандарынын көпчүлүк добушун алган кандидаттар шайланды деп эсептелет.

6. Комитеттин мүчөлөрү төрт жылдык мөөнөткө шайланат. Алар өз кандидатуралары кайталап көрсөтүлгөндө кайра шайланууга укуктуу болушат. Алгачкы шайлоолордо шайлануучу беш мүчөнүн ыйгарым укуктарынын мөөнөтү эки жылдык мезгилдин акырында аяктайт; алгачкы шайлоодон кийин токтоосуз түрдө бул беш мүчөнүн ысымдары кеңешменин председатели тарабынан жребий боюнча аныкталат.

7. Комитеттин кандайдыр бир мүчөсү өлгөндө же отставкага кеткенде же ал кандайдыр бир себеп боюнча Комитеттин мүчөсүнүн милдетин андан ары аткара албаганда, Комитеттин ошол мүчөсүн көрсөткөн катышкан мамлекет Комитет жактырган шартта калган мөөнөткө өз граждандарынын ичинен башка эксперти дайындайт.

8. Комитет өзүнүн жол-жоболорунун жекече эрежелерин белгилейт.

Конвенции, а впоследствии — один раз в два года. По крайней мере за четыре месяца до дня каждого выборов Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций обращается к государствам-участникам с письмом, предлагая им представить свои кандидатуры в течение двух месяцев. Затем Генеральный Секретарь составляет в алфавитном порядке список всех выдвинутых таким образом лиц с указанием государств-участников, которые выдвинули этих лиц, и представляет этот список государствам — участникам настоящей Конвенции.

5. Выборы проводятся на совещаниях государств-участников, созываемых Генеральным секретарем в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций. На этих совещаниях, на которых две трети государств-участников составляют кворум, избранными в состав Комитета являются те кандидаты, которые получили наибольшее число голосов и абсолютное большинство голосов присутствующих и участвующих в голосовании представителей государств-участников.

6. Члены Комитета избираются на четырехлетний срок. Они имеют право быть переизбранными в случае повторного выдвижения их кандидатур. Срок полномочий пяти членов, избираемых на первых выборах, истекает в конце двухлетнего периода; немедленно после первых выборов имена этих пяти членов определяются по жребию Председателем совещания.

7. В случае смерти или выхода в отставку какого-либо члена Комитета или если он или она по какой-либо иной причине не может более исполнять обязанности члена Комитета, государство-участник, выдвинувшее данного члена Комитета, назначает другого эксперта из числа своих граждан на оставшийся срок при условии одобрения Комитетом.

8. Комитет устанавливает свои собственные правила процедуры.

9. Комитет өзүнүн кызмат адамдарын эки жылдык мөөнөткө шайлайт.

10. Комитеттин сессиялары, эреже катары, Бириккен Улуттар Уюмунун Борбордук мекемелеринде же Комитет тарабынан аныкталган башка ар кандай ылайыктуу жерде өткөрүлөт. Комитет, эреже катары, өз сессияларын жыл сайын өткөрөт. Комитеттин сессияларынын узактыгы Башкы Ассамблея жактырган шартта ушул Конвенцияга катышкан мамлекеттердин кеңешмесинде аныкталат жана зарыл учурда кайра каралат.

11. Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысы Комитет өзүнүн функцияларын ушул Конвенцияга ылайык натыйжалуу жүзөгө ашырсин үчүн зарыл болгон кызматкерлерди жана материалдык каражаттарды берет.

12. Ушул Конвенцияга ылайык түзүлгөн Комитеттин мүчөлөрү Бириккен Улуттар Уюмунун каражаттарынан Башкы Ассамблея тарабынан бекитилген акчалай каражатты Башкы Ассамблея тарабынан белгиленүүчү тартипте жана шарттарда алышат.

Статья 44

1. Катышкан мамлекеттер Комитетке Бириккен Улуттар уюмунун Башкы катчысы аркылуу Конвенцияда таанылган укуктарды бекемдөө жана бул укуктарды жүзөгө ашырууда жетишилген прогресс жөнүндө докладдарды:

а) тиешелүү катышкан мамлекет үчүн конвенция күчүнө киргенден кийин эки жылдын ичинде;

б) кийин ар бир беш жылдан кийин берип турууга милдеттенет.

2. Ушул статьяга ылайык берилүүчү докладдарда ушул Конвенция боюнча милдеттенмелерди аткаруунун даражасына таасир тийгизген, келип чыккан фактор-

9. Комитет избирает своих должностных лиц на двухлетний срок.

10. Сессии Комитета, как правило, проводятся в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций или в любом ином подходящем месте, определенном Комитетом. Комитет, как правило, проводит свои сессии ежегодно. Продолжительность сессии Комитета определяется и при необходимости пересматривается на совещании государств — участников настоящей Конвенции при условии одобрения Генеральной Ассамблеей.

11. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций предоставляет персонал и материальные средства для эффективного осуществления Комитетом своих функций в соответствии с настоящей Конвенцией.

12. Члены Комитета, учрежденного в соответствии с настоящей Конвенцией, получают утверждаемое Генеральной Ассамблеей вознаграждение из средств Организации Объединенных Наций в порядке и на условиях, устанавливаемых Генеральной Ассамблеей.

Статья 44

1. Государства-участники обязуются предоставлять Комитету через Генерального секретаря Организации Объединенных Наций доклады о принятых ими мерах по закреплению признанных в Конвенции прав и о прогрессе, достигнутом в осуществлении этих прав:

а) в течение двух лет после вступления Конвенции в силу для соответствующего государства-участника;

б) впоследствии через каждые пять лет.

2. В докладах, представляемых в соответствии с настоящей статьей, указываются факторы и затруднения, если таковые имеются, влияющие на степень выполне-

лор жана кыйынчылыктар көрсөтүлөт. Докладда ошондой эле Конвенциянын аталган өлкөдө колдонулушун Комитеттин толук түшүнүшүн камсыз кылуу үчүн жетиштүү маалымат да камтылат.

3. Комитетке ар тараптуу алгачкы доклад берген катышкан мамлекетке ушул статьянын 16 пунктуна ылайык берилүүчү кийинки докладдарында кайталап берүүнүн зарылдыгы болбойт.

4. Комитет ушул Конвенцияны жүзөгө ашырууга байланыштуу кошумча маалыматты катышкан мамлекеттен сурап алышы мүмкүн.

5. Комитеттин иши жөнүндө докладдар эки жылда бир жолу Башкы Ассамблеяга Экономикалык жана Социалдык Кеңештин көмөкчүлүгү астында берилип турат.

6. Катышкан мамлекеттер өз докладдарынын өздөрүнүн өлкөлөрүндө кеңири маалымдуулукка ээ болушун камсыз кылышат.

Статья 45

Конвенцияны натыйжалуу жүзөгө ашырууга көмөк көрсөтүү жана ушул Конвенцияда камтылган эл аралык кызматташтыкты кубаттоо максатында:

а) Бириккен Улуттар Уюмунун адистештирилген мекемелери, Балдар фондусу жана Бириккен Улуттар Уюмунун башка органдары алардын ыйгарым укуктарынын чөйрөсүнө кирген маселерди кароодо ушул Конвенциянын ушундай жоболорун жүзөгө ашыруу жөнүндө маселелерди кароодо өкүл болууга укуктуу. Комитет Бириккен Улуттар Уюмунун адистештирилген мекемелерине, Балдар фондусуна жана башка компетенттүү органдарга өзү максатка ылайыктуу деп эсептеген кезде алардын тиешелүү ыйгарым укуктарынын чөйрөсүнө кирген жактарында Конвенцияны жүзөгө ашыруу боюнча эксперттердин корутундусун бериши

ния обязательств по настоящей Конвенции. Доклады также содержат достаточную информацию, с тем чтобы обеспечить Комитету полное понимание действия Конвенции в данной стране.

3. Государству-участнику, представившему Комитету всесторонний первоначальный доклад, нет необходимости повторять в последующих докладах, представляемых в соответствии с пунктом 1 б) настоящей статьи, ранее изложенную основную информацию.

4. Комитет может запрашивать у государств-участников дополнительную информацию, касающуюся осуществления настоящей Конвенции.

5. Доклады о деятельности Комитета один раз в два года представляются Генеральной Ассамблее через посредство Экономического и Социального Совета.

6. Государства-участники обеспечивают широкую гласность своих докладов в своих собственных странах.

Статья 45

С целью способствовать эффективному осуществлению Конвенции и поощрять международное сотрудничество в области, охватываемой настоящей Конвенцией:

а) специализированные учреждения, Детский фонд Организации Объединенных Наций и другие органы Организации Объединенных Наций вправе быть представленными при рассмотрении вопросов об осуществлении таких положений настоящей Конвенции, которые входят в сферу их полномочий. Комитет может предложить специализированным учреждениям, Детскому фонду Организации Объединенных Наций и другим компетентным органам, когда он считает это целесообразным, представить заключение экспертов относительно осуществления Конвенции в тех областях, которые входят в сферу их соответствующих полномочий. Комитет

мүмкүн. Комитет Бириккен Улуттар Уюмунун адистештирилген мекемелерине, Балдар фондусуна жана Бириккен Улуттар Уюмунун башка органдарына алардын иш чөйрөсүнө кирген жактарда Конвенциянын жүзөгө ашырылышы жөнүндө докладдарды берүүнү сунуш кылышы мүмкүн;

б) Комитет өзү максатка ылайыктуу деп тапкан кезде Бириккен Улуттар Уюмунун адистештирилген мекемелерине, Балдар фондусуна жана башка компетенттүү органдарга катышкан мамлекеттердин техникалык консультация же жардам көрсөтүү жөнүндө өтүнүчү камтылган же ушуга муктаж экендиги көрсөтүлгөн ар кандай докладдарды, ошондой эле ушундай өтүнүчтөр же көрсөтмөлөр жагындагы Комитеттин болгон пикирлерин жана сунуштарын жөнөтөт;

в) Комитет өзүнүн атынан баланын укуктарына тиешелүү айрым маселелер боюнча иликтөө жүргүзүүнү Башкы катчыга сунуш киргизүүнү Башкы Ассамблеяга сунуш кылышы мүмкүн;

г) Комитет ушул Конвенциянын 44 жана 45-статьяларына ылайык алынган маалыматка негизделген жалпы мүнөздөгү сунуштарды жана сунуштоолорду киргиши мүмкүн. Мындай жалпы мүнөздөгү сунуштар жана сунуштамалар ишке тиешеси бар ар кандай катышкан мамлекетке жөнөтүлөт жана катышкан мамлекеттердин пикирлери болсо, алар менен кошо Башкы Ассамблеяга билдирет.

может предложить специализированным учреждениям, Детскому фонду Организации Объединенных Наций и другим органам Организации Объединенных Наций представить доклады об осуществлении Конвенции в областях, входящих в сферу их деятельности;

б) Комитет препровождает, когда он считает это целесообразным, в специализированные учреждения, Детский фонд Организации Объединенных Наций и другие компетентные органы любые доклады государств-участников, в которых содержится просьба о технической консультации или помощи или указывается на потребность в этом, а также замечания и предложения Комитета, если таковые имеются, относительно таких просьб или указаний;

в) Комитет может рекомендовать Генеральной Ассамблее предложить Генеральному Секретарю провести от ее имени исследования по отдельным вопросам, касающимся прав ребенка;

г) Комитет может вносить предложения и рекомендации общего характера, основанные на информации, получаемой в соответствии со статьями 44 и 45 настоящей Конвенции. Такие предложения и рекомендации общего характера препровождаются любому заинтересованному государству-участнику и сообщаются Генеральной Ассамблее наряду с замечаниями государств-участников, если таковые имеются.

III БӨЛҮК

Статья 46

Ушул Конвенцияга бардык мамлекеттер кол коеё алат.

Статья 47

Ушул Конвенция ратификацияланууга тийиш. Ратификациялык грамоталар Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысына сактоого берилет.

Статья 48

Ушул Конвенцияга ар кандай мамлекет кошула алат. Кошулуу жөнүндө документтер Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысына сактоого берилет.

Статья 49

1. Ушул Конвенция жыйырманчы ратификациялык грамота же кошулуу жөнүндө документ Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысына сактоого берилгенден отуз күндөн кийин күчүнө кирет.

2. Ушул Конвенцияны ратификациялаган же ага жыйырманчы ратификациялык грамотаны же кошулуу жөнүндө документти сактоого бергенден кийин кошулган ар бир мамлекет үчүн ушул Конвенция мындай мамлекет тарабынан анын ратификациялык грамотасы же кошулуу жөнүндө документ сактоого берилгенден отуз күндөн кийин күчүнө кирет.

ЧАСТЬ III

Статья 46

Настоящая Конвенция открыта для подписания ее всеми государствами.

Статья 47

Настоящая Конвенция подлежит ратификации. Ратификационные грамоты сдаются на хранение Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 48

Настоящая Конвенция открыта для присоединения к ней любого государства. Документы о присоединении сдаются на хранение Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 49

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после даты сдачи на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций двадцатой ратификационной грамоты или документа о присоединении.

2. Для каждого государства, которое ратифицирует настоящую Конвенцию или присоединяется к ней после сдачи на хранение двадцатой ратификационной грамоты или документа о присоединении, настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи таким государством на хранение его ратификационной грамоты или документа о присоединении.

Статья 50

1. Ар кандай катышкан мамлекет түзөтүү сунуш кылышы жана аны Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысына бириши мүмкүн. Башкы катчы берилген түзөтүүнү алар ушул сунуштарды кароо жана алар боюнча добуш берүү өткөрүү максатында катышкан, мамлекеттердин конференциясын чакырууга макул же макул эместигин көрсөтүшүн өтүнүү менен катышкан мамлекеттерге сунуш кылынган түзөтүүнү жиберет. Эгерде мындай билдирүү берилген күндөн тартып төрт айдын ичинде эң жок дегенде катышкан мамлекеттердин үчтөн бири макул болсо, Башкы катчы мындай конференцияны Бириккен Улуттар Уюмунун атынан чакырат. Катышкан мамлекеттердин конференцияга катышкан жана добуш берүүгө катышкан көпчүлүгү тарабынан кабыл алынган түзөтүү Башкы Ассамблеяга бекитүүгө берилет.

2. Ушул статьянын 1-пунктуна ылайык кабыл алынган түзөтүү Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы Ассамблеясы тарабынан бекитилгенден кийин жана ал катышкан мамлекеттердин үчтөн экисинин көпчүлүк добушу менен кабыл алынгандан кийин күчүнө кирет.

3. Түзөтүү күчүнө киргенден кийин ал аны кабыл алган катышкан мамлекеттер үчүн милдеттүү болуп калат, ал эми башка катышкан мамлекеттер үчүн ушул Конвенциянын жоболору жана алар тарабынан кабыл алынган мурдагы ар кандай түзөтүүлөр милдеттүү бойдон калат.

Статья 51

1. Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысы мамлекеттер тарабынан ратификациялоо же кошулуу учурунда жасалган сунуштардын текстин алат жана бардык мамлекеттерге жиберет.

2. Ушул Конвенциянын максаттарына жана милдеттерине ылайык келбеген сунуштарга жол берилбейт.

Статья 50

1. Любое государство-участник может предложить поправку и представить ее Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций. Генеральный Секретарь затем препровождает предложенную поправку государствам-участникам с просьбой указать, высказываются ли они за созыв конференции государств-участников с целью рассмотрения этих предложений и проведения по ним голосования. Если в течение четырех месяцев начиная с даты такого сообщения по крайней мере одна треть государств-участников выскажется за такую конференцию, Генеральный Секретарь созывает эту конференцию под эгидой Организации Объединенных Наций. Любая поправка, принятая большинством государств-участников, присутствующих и участвующих в голосовании на этой конференции, представляется Генеральной Ассамблее Организации Объединенных Наций на утверждение.

2. Поправка, принятая в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи, вступает в силу по утверждению ее Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций и принятии ее большинством в две трети государств-участников.

3. Когда поправка вступает в силу, она становится обязательной для тех государств-участников, которые ее приняли, а для других государств-участников остаются обязательными положения настоящей Конвенции и любые предшествующие поправки, которые ими приняты.

Статья 51

1. Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций получает и рассылает всем государствам текст оговорок, сделанных государствами в момент ратификации или присоединения.

2. Оговорка, не совместимая с целями и задачами настоящей Конвенции, не допускается.

3. Сунуштар Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысына жиберилген тиешелүү билдирүү аркылуу ар кандай мезгилде алынып салынышы мүмкүн, ал бул тууралуу бардык мамлекеттерге андан кийин билдирет. Мындай билдирүү Башкы катчы аны алган күндөн тартып күчүнө кирет.

Статья 52

Ар бир катышкан мамлекет ушул Конвенцияны Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысына кат жүзүндө билдирүү жасоо аркылуу денонсациялай алат. Денонсация Башкы катчы билдирүүнү алгандан бир жыл өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Статья 53

Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысы ушул Конвенциянын депозитарийи болуп дайындалат.

Статья 54

Ушул Конвенциянын англис, араб, испан, кытай, орус жана француз тилиндеги бирдей күчкө ээ болгон түп нускалары Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы катчысына сактоого берилет.

Ушуларды күбөлөндүрүп, өздөрүнүн тиешелүү өкмөттөрү тарабынан белгилүү даражада ыйгарым укук берилген төмөндө кол койгон ыйгарым укуктуу өкүлдөр ушул Конвенцияга кол коюшту.

3. Оговорки могут быть сняты в любое время путем соответствующего уведомления, направленного Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций, который затем сообщает об этом всем государствам. Такое уведомление вступает в силу со дня его получения Генеральным секретарем.

Статья 52

Любое государство-участник может денонсировать настоящую Конвенцию путем письменного уведомления Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций. Денонсация вступает в силу по истечении одного года после получения уведомления Генеральным секретарем.

Статья 53

Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций назначается депозитарием настоящей Конвенции.

Статья 54

Подлинник настоящей Конвенции, английский, арабский, испанский, китайский, русский и французский тексты которой являются равно аутентичными, сдается на хранение Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся полномочные представители, должным образом на то уполномоченные своими соответствующими правительствами, подписали настоящую Конвенцию.